

วิถีชีวิตของชาวจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 จากเรื่องสั้นของหลู่ซัน
Chinese People's Way of Life in the Early 20th Century
as Reflected in Lu Hsun's Short Stories

เจื่อง ถิ หั่ง^{1*}

Truong Thi Hang^{1*}

รองศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง¹

Associate Professor Dr., Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat University¹

*Corresponding author, e-mail: truongthihang.vn@gmail.com

วันที่รับบทความ: 28 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ: 11 กรกฎาคม 2568; วันตอบรับบทความ: 14 กรกฎาคม 2568

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาวิถีชีวิตของชาวจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 จากเรื่องสั้นของหลู่ซัน จำนวน 16 เรื่อง ผลการวิจัยทำให้ทราบวิถีชีวิตของชาวจีน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้ภาษา มีการใช้คำศัพท์โบราณในกลุ่มปัญญาชนที่ได้รับการศึกษาแบบเก่า และการใช้ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นที่นิยมในกลุ่มปัญญาชนที่ได้รับการศึกษาแบบใหม่ ด้านการแต่งกาย ชาวจีนทั่วไปนิยมสวมรองเท้าผ้าและผู้ชายไว้ผมเปียยาวเหมือนในสมัยปกครองด้วยระบอบศักดินา ขณะที่ปัญญาชนรุ่นใหม่สวมรองเท้าหนัง สตรีนิยมสวมเสื้อที่เผยให้เห็นลำแขนและรองเท้าส้นสูง ส่วนบุรุษใส่สูทและตัดผมสั้นตามวิถีตะวันตก ด้านการรักษาโรค ชาวจีนมองว่า อาการเจ็บไข้ได้ป่วยของมนุษย์เกี่ยวข้องกับสิ่งเหนือธรรมชาติและระบบธาตุ ส่วนวิธีรักษามีทั้งการรักษาตามแผนโบราณ ได้แก่ การกินหัวใจคนและการกินหมันโถงสูบเลือดคน และการรักษาตามแผนตะวันตก ด้านการศึกษา ชาวจีนยึดแนวคิดที่ผู้หญิงไม่ควรเรียนหนังสือ และเน้นการอบรมภายในครอบครัวโดยให้ความสำคัญกับคำสั่งสอนของบิดาหรือพี่ชายคนโต เอกสารประกอบการศึกษาของจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 มีจำนวนน้อยและส่วนใหญ่ล้ำสมัย การศึกษาแบบตะวันตกแม้จะเริ่มเป็นที่สนใจในสังคมร่วมสมัย แต่ก็ยังไม่ก่อให้เกิดผลเชิงประจักษ์ ด้านความเชื่อ ชาวจีนมีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ได้แก่ เทพเทวาและวิญญาณผู้เสียชีวิต ตลอดจนความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นมงคลและอวมงคล

คำสำคัญ: หลู่ซัน, เรื่องสั้น, วิถีชีวิต, ชาวจีน, ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20

Abstract

This research aims to study Chinese people's way of life in the early 20th century through 16 short stories by Lu Hsun. The research results reveal 5 aspects of Chinese people's way of life : In terms of language use, there was the use of archaic vocabulary among intellectuals who received traditional education and the use of English, which was popular among intellectuals who received modern education. In terms of dress, ordinary Chinese people favored cloth shoes and men wore long braids as in the feudal era, while new intellectuals wore leather shoes, women favored shirts that revealed their arms and high-heeled shoes, and men wore suits and cut their hair short following Western ways. In terms of medical treatment, Chinese people viewed human illness as related to supernatural forces and elemental systems. Treatment methods included both traditional remedies such as eating human hearts and consuming steamed bread soaked in human blood, as well as Western medical treatment. In terms of education, Chinese people adhered to the concept that women should not study and emphasized family upbringing with importance placed on the teachings

of fathers or eldest brothers. Educational materials in China during the early 20th century were few in number and mostly outdated. Although Western education began to attract interest in contemporary society, it had not yet produced tangible results. In terms of beliefs, Chinese people held beliefs about supernatural forces, including deities and spirits of the deceased, as well as beliefs about auspiciousness and inauspiciousness.

Keywords: Lu Hsun, Short Stories, Way of Life, Chinese People, Early 20th Century

บทนำ

หลู่ซุนหรือหลู่ซุน (Lu Hsun/ Lu Xun) เป็นนักเขียนที่ยิ่งใหญ่แห่งประเทศจีน เขาได้รับความเคารพนับถือจากประชาชนรวมถึงผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์จีน เช่น เหมาเจ๋อตง ทั้งในฐานะนักปราชญ์ นักปฏิวัติ และนักประพันธ์ที่ทรงอิทธิพลต่อประเทศจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 หลังประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนได้สถาปนาขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อ ค.ศ. 1949 และมีแผนจัดทำพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ รัฐบาลจีนก็กำหนดให้หลู่ซุนเป็นคนแรกที่ใช้บ้านเกิดของเขา คือ เมืองเส้าซิง มณฑลเจ้อเจียง เป็นสถานที่จัดตั้ง ปัจจุบันประเทศจีนมีพิพิธภัณฑสถานแสดงประวัติผลงาน และอิทธิพลของหลู่ซุนหลายแห่งตามเมืองต่าง ๆ ที่เขาเคยทำงานและใช้ชีวิต เช่น ปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ และเซี่ยเหมิน เป็นต้น (ณรงค์ ชินบุตร, ม.ป.ป.) รัฐบาลจีนยังเชิดชูเกียรติหลู่ซุนด้วยการจัดงานฉลองที่ยิ่งใหญ่ในวาระครบรอบ 100 ปีวันคล้ายวันเกิดของเขา (ค.ศ. 1881 - 1981) อุดมศิลป์ ปัจชัยโย (ม.ป.ป. : 4) ให้ข้อมูลว่า ในขั้นการเตรียมการของภาคประชาสัมพันธ์ รัฐบาลจีนได้เชิญผู้สื่อข่าว จำนวน 6,000 คน เข้าร่วมรับฟังการแถลงข่าว และ “ใช้เงินจำนวนมากว่าหนึ่งล้านหยวน (667,000 ดอลลาร์) เพื่อใช้จ่ายในการเตรียมการและจัดการทุกอย่างสำหรับการเตรียมที่เขาส่งจังหวัดเซี่ยง ซึ่งเป็นบ้านเกิดของหลู่ซุน”

ผลงานของหลู่ซุนประกอบด้วย 5 ประเภท ได้แก่ ความเรียง เรื่องสั้น กวีนิพนธ์ งานแปล และตำรา หากพิจารณาด้านปริมาณ ผลงานประเภทความเรียงมีจำนวนมากที่สุด จากการสำรวจหนังสือรวมผลงานฉบับภาษาอังกฤษที่ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ภาษาต่างประเทศปักกิ่ง จำนวน 4 เล่ม ได้แก่ “Selected works of Lu Hsun” ฉบับที่ 1 - 4 พบความเรียง 276 เรื่อง เรื่องสั้น 48 เรื่อง กวีนิพนธ์ 45 เรื่อง งานแปล 5 เรื่อง และตำรา 3 เรื่อง อย่างไรก็ตาม ผลงานที่ทำให้หลู่ซุนมีชื่อเสียงในวงการวรรณกรรมของจีนและของโลก คือ ผลงานประเภทเรื่องสั้น เนื่องจากมีความโดดเด่นทั้งด้านวรรณศิลป์และผลกระทบต่อสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่อง “บันทึกประจำวันของคนบ้า” และ “ประวัติจริงของอา Q” ที่ทำให้หลู่ซุนมีสถานะเทียบเท่ากับนักเขียนแนวสังคมนิยมระดับโลกอย่างแมกซิม กอร์กี้ และอันตอน เชคอฟแห่งรัสเซีย วอลเตอร์แห่งฝรั่งเศส และจอร์จ ออร์เวลล์แห่งอังกฤษ เรื่องสั้นของหลู่ซุนเริ่มเผยแพร่สู่สังคมไทยในช่วงต้นพุทธศตวรรษ 2490 และมีอิทธิพลต่อปัญญาชนที่ยกย่องแนวคิด “ศิลปะเพื่อชีวิต” อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวประเทศไทยมีการต่อสู้อย่างดุเดือดระหว่างกลุ่มปัญญาชนแนวอนุรักษนิยมนำโดย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช กับกลุ่มปัญญาชนแนวสังคมนิยมนำโดยจิตร ภูมิศักดิ์ เป็นต้น โดยกลุ่มอนุรักษนิยมมีอิทธิพลมากกว่าทั้งในวงการทางการเมืองและวรรณกรรม ส่งผลให้วรรณกรรมของหลู่ซุนกลายเป็นหนังสือต้องห้าม โดยเฉพาะหลังเหตุการณ์ที่อาเรีย ลีวีระ ผู้แปลความเรียงชุด “บันทึกกลางดึก” ของหลู่ซุนถูกยิงเสียชีวิตเมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2496 (หลู่ซุน ปาจิณ และ ฉื่อ, 2522 : 23) ผู้แปลวรรณกรรมของหลู่ซุนก็มักจะไม่กล้าเปิดเผยตัวตนอีก ผลงานของหลู่ซุนเป็นที่สนใจในวงวิชาการไทยอีกครั้งในช่วงกลางพุทธศตวรรษ 2540 แม้จะมีไม่มาก เช่น วิทยานิพนธ์เรื่อง “ทัศนคติในการมองสังคมจีนของหลู่ซุน : ศึกษาจากงานเขียน” ของ ณปรัชญ์ บุญวาศ (2543) ที่ศึกษาชีวิตและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของหลู่ซุนผ่านวรรณกรรมประเภทความเรียง วิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมของหลู่ซุนเรื่องอาคิวเจิ้งจ้วนฉบับแปล” ของ ศิริเพชร ทฤษฎาวดี (2544) โดยเปรียบเทียบเรื่อง “ประวัติจริงของอา Q” ฉบับภาษาจีนกับฉบับภาษาไทย 6 ส่วน และบทความเรื่อง “บุคลิกภาพผิดปกติของตัวละครในวรรณกรรมจีนสมัยขบวนการวัฒนธรรมใหม่ (ค.ศ. 1918 - 1924)” ของ ภูวดา เชียงจิ่ง (2557) ที่ศึกษาบุคลิกผิดปกติของตัวละครในวรรณกรรมจีนช่วง ค.ศ. 1918 - 1924 ด้านผลงานของหลู่ซุนนั้น เน้นศึกษาบุคลิกของตัวละครน้อยชายในเรื่อง “บันทึกประจำวันของคนบ้า” ที่ถูกคนรอบข้างมองว่า มีความผิดปกติทางจิตเนื่องจากโจมตีสังคมศักดินาว่า เป็นสังคม “คนกินคน”

ไม่เพียงเท่านั้น เรื่องสั้นของหลูซิ่นยังสะท้อนให้เห็นปณิธานของเขาในฐานะผู้นำกระแสแนวคิด “ศิลปะเพื่อชีวิต” ในการวรรณกรรมจีนสมัยใหม่ จากการนำเสนอสภาพชีวิตของประชาชนในหัวหว่เลี้ยวหัวต่ออย่างตรงไปตรงมา ท่ามกลางบริบทที่ประเทศเพิ่งพ้นจากการปกครองในระบอบศักดินาเมื่อ ค.ศ. 1911 และก้าวเข้าสู่การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐเมื่อ ค.ศ. 1912 การที่ผู้นำรัฐบาลมุ่งแต่ทำสงครามกลางเมืองเพื่อแย่งชิงอำนาจรวมถึงการรุกรานของจักรวรรดินิยมตะวันตกและกองทัพญี่ปุ่น ส่งผลให้ประเทศจีนตกอยู่ในสภาพสับสนอลหม่านและไร้ทิศทาง ประชาชนจีนนอกจากจะได้รับผลกระทบจากสงครามแล้ว ยังถูกรอบล้อมด้วยกระแสวัฒนธรรมหลัก 2 กระแส ได้แก่ วัฒนธรรมศักดินาที่ฝังรากลึกอยู่ในสังคมมานานหลายพันปีกับวัฒนธรรมตะวันตกซึ่งกำลังเป็นที่นิยมในสังคมร่วมสมัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้นำประเทศและปัญญาชนที่ได้รับการศึกษาแบบใหม่ เรื่องสั้นของหลูซิ่นจึงอุดมด้วยคุณค่าด้านวรรณศิลป์ และขณะเดียวกันก็มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม เนื่องจากสะท้อนวิถีชีวิตของประชาชนในหัวหว่เลี้ยวหัวต่ออย่างซื่อสัตย์และน่าสนใจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชาวจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 จากเรื่องสั้นของหลูซิ่น

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ข้อมูลจากเอกสาร และดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการสำรวจผลงานของหลูซิ่นโดยภาพรวม และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากสำนักหอสมุด 3 สถาบัน ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รวมถึงร้านหนังสือ 3 แห่ง ได้แก่ นายอินทร์ ซีเอ็ดบุ๊คเซ็นเตอร์ และกลุ่มวรรณกรรมริมทางฝัน ทำให้ได้หนังสือรวมเรื่องสั้นของหลูซิ่น จำนวน 11 เล่ม จากนั้นจึงสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ทำให้ได้เรื่องสั้นที่สามารถใช้ประกอบการวิเคราะห์ 16 เรื่อง โดยเลือกใช้จำนวนที่ได้รับการตีพิมพ์ใหม่ล่าสุดเพื่อความสมบูรณ์ด้านรูปแบบการพิมพ์และเนื้อหา ได้แก่ “บันทึกประจำวันของคนบ้า” “ข่งอิจี้” “ยา” “พรงุ่น” “เรือนผม” “บ้านเกิด” “ประวัติจริงของอา Q” “จี้ซุนบท” “ไห้วเจ้า” “ครอบครัวที่มีความสุข” “ผู้ถือสันโดษ” “กำสรวลอดีต บันทึกของจวนเซิง” “สบู” “ตะเกียงสว่างนรินทร์กาล” “ท่านอาจารย์กอร์” และ “น้องพี”

2. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์วิถีชีวิตของชาวจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 จากเรื่องสั้น 16 เรื่อง โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาและการตีความ ทำให้ทราบวิถีชีวิตของชาวจีน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านภาษา ด้านการแต่งกาย ด้านการรักษาโรค ด้านการศึกษา และด้านความเชื่อ

3. ขั้นตอนการนำเสนอข้อมูล

ดำเนินการนำเสนอวิถีชีวิตของชาวจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ทั้ง 5 ด้านด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การศึกษาวิถีชีวิตของชาวจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ซึ่งเป็นหัวหว่เลี้ยวหัวต่อของประเทศทำให้ทราบแนวทางในการดำรงชีพของประชาชนทั้งด้านการใช้ภาษา การแต่งกาย การรักษาโรค การศึกษา และความเชื่อ เมื่อมองโดยภาพรวม วิถีชีวิตของชาวจีนในสังคมร่วมสมัยกับหลูซิ่นมีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมศักดินากับวัฒนธรรมตะวันตก แต่มีขึ้นในลักษณะของการต่อสู้ระหว่างแนวคิดเก่ากับแนวคิดใหม่มากกว่าที่จะเป็นการประนีประนอมกัน

1. ด้านการใช้ภาษา

ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ถือเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านของสังคมจีนจากวัฒนธรรมศักดินามาเป็นวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก ด้านการใช้ภาษา แม้การปฏิวัติซินไฮ่เมื่อ ค.ศ. 1911 จะสามารถล้มล้างราชวงศ์ชิงและก่อตั้งประเทศสาธารณรัฐจีนเมื่อ ค.ศ. 1912 แต่ร่องรอยวัฒนธรรมศักดินายังปรากฏอย่างเข้มข้นในสังคม โดยสะท้อนจาก

การใช้คำศัพท์โบราณในกลุ่มปัญญาชนที่ได้รับการศึกษาแบบเก่า ขณะที่ปัญญาชนรุ่นใหม่ที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตกก็เริ่มคุ้นเคยกับการใช้ภาษาอังกฤษ

ข้อมูลการใช้คำศัพท์โบราณพบในเรื่อง “ข่งอี่จี่” ตอนที่ “ข้าพเจ้า” เด็กช่วยงานในบ้านเหล่าเสียนเอ็ง พูดถึงลักษณะภายนอกและอุปนิสัยใจคอของข่งอี่จี่ที่เป็นลูกค้าประจำว่า “ข่งอี่จี่เป็นลูกค้าคนเดียวเท่านั้นที่สวมเสื้อคลุมยาวยืนมืดเหล้า ร่างแกสูงใหญ่ ใบหน้าซีดเผือด ระหว่างรอยย่นบนใบหน้ามีแผลเป็นปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ หนวดเครา อันขาวประปรายก็ยาวรุงรัง แม้ว่าเสื้อที่สวมนั้นจะเป็นเสื้อคลุมยาวก็จริง แต่มันทั้งขาดทั้งสกปรกอย่างกับว่าได้ปะทุ และซักมา 10 กว่าปี เวลาที่พูดปราศรัยแกมักจะใช้คำที่พื้นสมัยแล้วเสมอ เช่น ฤ แล แส ไชร์ ซึ่งยากที่จะเข้าใจได้” (หลู่ซิ่น, 2563 : 59)

ส่วนการใช้ภาษาอังกฤษตามกระแสนิยมตะวันตกปรากฏในเรื่องสั้น 4 เรื่อง ได้แก่ “ประวัติจริงของอา Q” “ครอบครัวที่มีความสุข” “น้องพี” และ “สบู่” ในเรื่อง “ประวัติจริงของอา Q” หลังพลพรรคปฏิวัติเข้ายึดครองหน่วยงานราชการต่าง ๆ ในหมู่บ้านเว่ยจวงที่อา Q อาศัย อา Q ก็รีบไปหา “ไฉ่ฝรังเทียม” ปัญญาชนที่เคยไปศึกษาในประเทศญี่ปุ่นเพื่อขอสมัครเป็นพรรคพวกเดียวกัน จากคำปราศรัยของ “ไฉ่ฝรังเทียม” ทำให้ทราบว่าเขากำลังโอ้อวดเกี่ยวกับบทบาทของตนเองในขบวนการปฏิวัติเนื่องจากรู้จักกับนายทหารชั้นผู้ใหญ่ที่เขาเรียกอย่างเป็นกันเองว่า “พีทิง” ทั้งยังยกย่องความทันสมัยของ “พีทิง” ที่สามารถพูดคำว่า “No” ในภาษาอังกฤษว่า “ข้าเป็นคนใจร้อน ฉะนั้นพอเราเจอกัน ข้าเป็นต้องว่า พีทิง ! เราลงมือกันเถอะ ! แต่แกกลับได้แต่ว่า No ! นี่เป็นภาษาฝรั่ง พวกเอ็งไม่เข้าใจ ไม่งั้นก็สำเร็จเสียแล้ว แต่นี่แหละแสดงให้เห็นว่า พีทิงทำงานรอบคอบมาก แกรบเร้าให้ข้าไปหุ่บูย ข้ายังไม่รับปาก ใครอยากจะทำให้งานในอำเภอเล็ก ๆ” (หลู่ซิ่น, 2563 : 202 - 203)

ในเรื่อง “ครอบครัวที่มีความสุข” เมื่อต้องเขียนนวนิยายตามขอบเขตที่นิตยสารต้องการ คือ เป็นเรื่องความรักในฝัน สามิโนอุดมการณ์ และความเสมอภาคระหว่างสามิกับภรรยาตามกระแสนิยมตะวันตก ผู้เป็นสามิซึ่งต้องแบกรับภาระเลี้ยงดูภรรยาและลูกสาววัย 3 ขวบก็เริ่มลงมือเขียนเรื่อง “ครอบครัวที่มีความสุข” โดยพยายามวางเค้าโครง ตัวละคร รวมถึงภาษาที่ใช้ให้เป็นไปตามกระแสนิยมทุกประการ สองสามิภรรยาใน “ครอบครัวที่มีความสุข” จึงถูกกำหนดให้เป็นปัญญาชนที่สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาอังกฤษอย่างคล่องแคล่ว และให้เกียรติซึ่งกันและกันตามแบบฉบับของสุภาพบุรุษและสุภาพสตรีตะวันตก ดังข้อความว่า “เขาทั้งสองยกตะเกียบขึ้นพร้อม ๆ กันและเอาตะเกียบชี้ที่ขอบชาม ต่างยืมหวานและมองหน้ากัน ‘My dear, please’ ‘Please you eat first, my dear’ ‘Oh, no, please you !’” (หลู่ซิ่น, 2563 : 295)

แม้จะพยายามเร่งงานให้ทันส่งนิตยสารแต่บรรยากาศในบ้านกลับไม่เอื้อต่อการเขียนหนังสือ ผู้เป็นสามิ นอกจากจะไม่ได้กินอาหารตั้งแต่ตื่นนอนเพราะในบ้านเหลือเสียงเป็นผักกาดขาวเพียง 6 ต้นแล้ว ยังถูกรบกวนด้วยเสียงต่าง ๆ เช่น เสียงต่อราคาระหว่างภรรยา กับคนขายพิน เสียงร้องไห้ของลูกสาววัย 3 ขวบที่ถูกแม่ตีเพราะทำน้ำมันตะเกียบหก กับทั้งต้องทนรับอารมณ์เสียของภรรยาเพราะเงินไม่พอซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค ไม่เพียงเท่านั้น ภรรยาก็เดินเข้าออกห้องทำงานตามอำเภอใจทั้งขณะปรึกษาเรื่องค่าพินและในตอนขนพินมาเก็บไว้ได้เตียงนอน สามิอยากจะปิดประตูเพื่อความเป็นส่วนตัว แต่ก็ทำไม่ได้เพราะเป็นห้องที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันหลายอย่าง คือ เป็นทั้งห้องนอน ห้องทำงาน และห้องเก็บของในขณะเดียวกัน ดังนั้น เขาจึงจินตนาการว่า ห้องหับต่าง ๆ ใน “ครอบครัวที่มีความสุข” จะต้องถูกสร้างให้เป็นสัดส่วนและมีความเป็นส่วนตัว และภรรยาใน “ครอบครัวที่มีความสุข” จะต้องมีการพาเวลาเข้ามาหาสามิ ดังข้อความว่า “เวลานี้สมมติว่า คุณผู้ชายนั่งอยู่ในห้องอ่านหนังสือของตน คุณผู้หญิงจะเข้ามาคุยปัญหาวรรณคดีก็เคาะประตูก่อน เป็นที่วางใจได้ว่า หล่อนจะต้องไม่ถือผักกาดขาวเข้ามาด้วยเป็นแน่ ‘Come in please, my dear’” (หลู่ซิ่น, 2563 : 298)

นอกจากนั้น เรื่อง “น้องพี” ได้สะท้อนกระแสนิยมการใช้ภาษาอังกฤษตอนที่น้องชายของเพ่ยจวินมีอาการไข้สูงจนต้องกลับมานอนพักที่บ้าน เพ่ยจวินจึงโทรศัพท์ไปเชิญหมอผู้ นายแพทย์แผนตะวันตกที่มีชื่อเสียงที่สุดในเมืองมาดูอาการของน้องชาย หลังรอคอยเป็นเวลานาน ในที่สุดหมอก็สามารถเดินทางมาตรวจอาการคนไข้ในตอนกลางคืน และเลือกบอกอาการคนไข้เป็นภาษาอังกฤษเพื่อแสดงความทันสมัยในอาชีพตนเองว่า “หมอผู้ไม่ส่งเสียง ค่อย ๆ ตรวจจับชีพจรแล้วบอกให้เพ่ยจวินชูตะเกียบให้สูงอีก สองพิจารณาใบหน้าของผู้ป่วยอีกครั้งแล้วเรียกให้เลิกผ้าห่มออกถอดเสื้อออกให้ดูอาการ เมื่อดูแล้วก็ยื่นนิ้วออกไปกดบนดื่งที่ท้อง ‘Measles ...’” (หลู่ซิ่น, 2546 : 361)

ในเรื่อง “สบู่” สือหมิงแม้จะเป็นปัญญาชนแนวอนุรักษนิยม แต่ก็ไม่อาจฟันกระแสสังคมที่กำลังนิยมวิถีชีวิตแบบตะวันตก เขาจึงซื้อสบู่มาให้ภรรยาขัดผิวแทนการใช้มะค้ำติควาย และส่งบุตรชายคนโตเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีการสอนภาษาอังกฤษ ครั้งหนึ่งสือหมิงไปหาซื้อสบู่มาฝากภรรยาในย่านการค้าแห่งหนึ่ง เนื่องจากใช้เวลาเลือกเฟ้นนานและไม่รู้จักธรรมเนียมการซื้อขายของตะวันตกที่ต้องจ่ายเงินก่อนจึงจะแกะดูได้ สือหมิงจึงถูกนักเรียนที่มาซื้อของในร้านเดียวกันหัวเราะเยาะและวิพากษ์วิจารณ์เป็นภาษาอังกฤษว่า “Old fool” แปลว่า “ไอ้แก่บัดซบ” ทำให้ต้องกลับมาซักไซ้หาคำตอบกับบุตรชายที่เรียนในโรงเรียนกึ่งจีนกึ่งฝรั่งและพอจะสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษได้ (หลู่ซิน, 2563 : 314)

สรุปว่า เรื่องสั้นของหลู่ซินได้สะท้อนสภาพสังคมจีนในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่มีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมศักดินากับวัฒนธรรมตะวันตก โดยเฉพาะค่านิยมในการใช้ภาษาอังกฤษที่เป็นมาตรฐานบ่งชี้ความทันสมัยและการเป็นพลเมืองในระบอบใหม่ แม้แนวคิดอนุรักษนิยมจะมีอยู่ในสังคมร่วมสมัย แต่เรื่องสั้นของหลู่ซินก็ทำให้เห็นว่า กระแสวัฒนธรรมตะวันตกมีแนวโน้มได้เปรียบกว่ากระแสอนุรักษนิยม ทั้งนี้ สืบเนื่องจากที่ราชวงศ์ชิงสูญเสียตำแหน่งการปกครองตามระบอบศักดินาได้หมดสิ้นอำนาจทางการเมืองแล้ว ประชาชนจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับการปกครองระบอบใหม่ ซึ่งหลายคนอาจมีสำนึกในการปฏิรูปประเทศให้ทันสมัยอย่างจริงจัง แต่ก็มีจำนวนไม่น้อยที่คล้อยตามกระแสใหม่เพื่อเอาตัวรอดอย่างเดียว

2. ด้านการแต่งกาย

การแต่งกายของชาวจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นการผสมผสานระหว่างการแต่งกายตามประเพณีนิยมกับการแต่งกายตามวัฒนธรรมตะวันตก อย่างไรก็ตาม เนื่องจากประเทศจีนอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อคือเพิ่งพ้นจากการปกครองตามระบอบศักดินา ขณะที่ระบอบประชาธิปไตยและวัฒนธรรมตะวันตกแม้จะเป็นกระแสที่ได้รับความนิยมในสังคมร่วมสมัย แต่ก็ไม่มีอิทธิพลมากพอที่จะชนะประเพณีนิยมขึ้นเด็ดขาด ค่านิยมและรูปแบบการแต่งกายของประชาชนจีนจึงมีลักษณะผสมปนเปและการต่อสู้ระหว่างกระแสการแต่งกายแบบเก่ากับการแต่งกายแบบใหม่ หลู่ซินได้นำเสนอประเด็นการแต่งกายที่ประกอบด้วยลักษณะเสื้อผ้าอาภรณ์และทรงผมของชาวจีนในสังคมร่วมสมัย ดังนี้

2.1 เสื้อผ้าอาภรณ์

การแต่งกายของชาวจีนที่มีการผสมผสานระหว่างแบบเก่ากับแบบใหม่ปรากฏในเรื่อง “เรือนผม” คุณ N ปัญญาชนที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตกประสบความสำเร็จในการแต่งกายให้เข้ากับค่านิยมของสังคมร่วมสมัย ขณะศึกษาในต่างประเทศ เขาได้ตัดหางเปียทิ้งและแต่งตัวตามแบบตะวันตกเพื่อความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวัน แม้จะถูกนักเรียนจีนในต่างประเทศต่อต้านอย่างหนัก แต่คุณ N ก็ไม่รู้สึกกดดันเท่ากับสมัยกลับมาใช้ชีวิตในนครเซี่ยงไฮ้ เนื่องจากคนรอบข้างไม่เห็นด้วยกับการตัดผมสั้น คุณ N จึงต้องซื้อหางเปียปลอมมาใส่และเปลี่ยนรูปแบบการแต่งตัวให้เข้ากับทรงผมแมนจูเรีย กระนั้นความไม่สะดวกสบายที่มีสิ่งแปลกปลอมอยู่เหนือศีรษะทำให้เขาตัดสินใจกลับมาแต่งตัวเหมือนสมัยเรียนในต่างประเทศอีกครั้ง เป็นเหตุให้ต้องทนรับกับแรงกดดันและพฤติกรรมที่น่าตกใจของคนรอบข้าง “ตามทางที่เดินไปได้ยินเสียงหัวเราะเยาะคำตลอด บางคนยังถึงกับเดินตามหลัง ร้องคำอยู่ข้างหลังว่า ‘ไอ้คนบัดซบ’ ‘ไอ้ฝรั่งเก้’ ในที่สุดผมก็เลยเลิกใส่สูทตะวันตกเปลี่ยนไปใส่เสื้อคลุมตัวใหญ่ แต่พวกนั้นกลับยิ่งด่าแรงกว่าเดิม (หลู่ซิน, 2546 : 98 - 99)

ส่วนในเรื่อง “กำสรวลอดดีด บันทึกรักของจวนเจิง” หลู่ซินเน้นนำเสนอการแต่งกายซึ่งกำลังเป็นที่นิยมในกลุ่มปัญญาชนที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตก สือจวนเจิงและจื่อจุนตัวละครเอกในเรื่องเป็นปัญญาชนที่สนับสนุนขบวนการปฏิรูปประเทศทั้งเรื่องความเสมอภาคระหว่างสามีกับภรรยา การต่อต้านเผด็จการในครอบครัว และการยกย่องบทบาทของสตรีเพศ ดังนั้น สือจวนเจิงจึงแต่งกายตามแบบตะวันตกทุกประการรวมถึงการสวมหมวกขณะออกนอกบ้านด้วย เขาพูดถึงการแต่งกายในครั้งไปหาจื่อจุนซึ่งทำให้ญาติของเธอไม่พอใจถึงกับมีปฏิกิริยาว่า “ข้าพเจ้าจัดแจงหยิบหมวกเตรียมจะไปเยี่ยมหล่อน แต่แล้วก็นึกขึ้นได้ว่า อาวของหล่อนเคยด่าใส่หน้าข้าพเจ้า” (หลู่ซิน, 2563 : 369) ส่วนการ แต่งกายของจื่อจุน เช่น การสวมรองเท้าส้นสูง ใส่เสื้อที่เผยให้เห็นลำแขนอันเรียวเล็ก และกระโปรงสีดำ เป็นต้น สะท้อนบุคลิกลักษณะของเธอที่เป็นสตรีสมัยใหม่ มีความมั่นใจในตนเอง และพร้อมที่จะเผชิญกับกระแสต่อต้านจากคนรอบข้าง ดังคำบรรยายของสือจวนเจิงขณะรอให้เธอมาพบ “ระหว่างที่ทรนทรายด้วยการรอคอยเป็นเวลานาน พอได้ยินเสียงรองเท้าส้นสูงกระทบพื้นถนนที่ปูด้วยอิฐ มันช่างกระตุ้นให้ข้าพเจ้ากระปรีะกระป่วนขึ้นในทันที

เสียงจริง ๆ ! ครั้นแล้วข้าพเจ้าก็ได้เห็นดวงหน้ากลม ขาวซีด มีลักยิ้ม แขนอันเรียวเล็กขาวเผือด และเสื้อลายผ้าฝ้ายกับกระโปรงสีดำของหล่อน” (หลูซัน, 2563 : 368)

สมัยที่รักกันใหม่ ๆ การรอคอยจื่อจุนมาพบที่ห้องพักในสมาคมแต่ละครั้งทำให้สือจวนเจิงรู้สึกทรมานใจอย่างมาก เสียงรอนแท่นสูงที่คุ้นเคยของเธอซึ่งกระแทกกับพื้นดังกึก ๆ ทำให้สือจวนเจิงไม่อยากจะยินเสียงรอนแท่นของคนอื่นไม่ว่าจะเป็นเสียงรอนแท่นผ้าของลูกคนใช้ หรือเสียงรอนแท่นของเตียงของเด็กหนุ่มที่อยู่ข้างบ้าน ข้อความต่อไปนี้ทำให้เห็นถึงความหลากหลายในการแต่งกายของชาวจีนช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 กล่าวคือ ผู้ใช้แรงงานนิยมสวมรอนแท่นผ้า ขณะที่คนรุ่นใหม่เน้นสวมรอนแท่นและรอนแท่นสูงตามวิถีตะวันตก “ข้าพเจ้าลี้ไ่วเป็นพิเศษ คล้ายกับได้ยินเสียงรอนแท่นทุกคู่ที่เดินไป ๆ มา ๆ อยู่นอกประตูใหญ่ ในเสียงเหล่านี้มีของจื่อจุนด้วยและเสียงรอนแท่นดังกึก ๆ ใกล้เข้ามาทุกที แต่แล้วมันจะค่อย ๆ เบาแผ่วไปอีกจนในที่สุดก็เงียบหายไปในกลุ่มเสียงของรอนแท่นที่ตั้งอยู่สับสน ข้าพเจ้าเกลียดลูกคนใช้ที่สวมรอนแท่นผ้าซึ่งเดินเสียงไม่เหมือนกับจื่อจุน และก็เกลียดเจ้าเด็กหนุ่มข้างบ้านที่ชอบใช้ครีมทาหน้า มักสวมรอนแท่นคู่ใหม่ และทำเสียงเดินเหมือนกับจื่อจุน !” (หลูซัน, 2563 : 369)

ข้อมูลเกี่ยวกับเสื้อผ้าอาภรณ์ของชาวจีนในสังคมร่วมสมัยกับหลูซันแม้จะปรากฏในเรื่องสั้นเพียง 2 เรื่อง ได้แก่ “เรือนผม” และ “กำสรวลอดีต บันทึกของจวนเจิง” แต่ก็พอให้เห็นภาพความหลากหลายและการต่อสู้ระหว่างกระแสการแต่งตัวตามประเพณีนิยมกับการแต่งตัวตามวัฒนธรรมตะวันตก จากเนื้อหาในเรื่องสั้นทั้ง 2 เรื่องไม่ปรากฏชัดว่า การแต่งตัวแบบใดได้รับความนิยมมากกว่ากัน ลักษณะเสื้อผ้าอาภรณ์ของแต่ละคนจึงขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา อุดมการณ์ทางการเมือง รวมถึงความแข็งแกร่งทางจิตใจของเขาเมื่อต้องเผชิญกับแรงต่อต้านจากผู้คนในสังคมร่วมสมัย

2.2 ทรงผม

ชาวจีนมีการไว้ผมสองแบบในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้แก่ การไว้ผมยาวของกลุ่มอนุรักษนิยมและการตัดผมสั้นของผู้สนับสนุนการปกครองระบอบใหม่ การไว้เปียยาวอยู่ด้านหลังตามแบบแมนจูเรียปรากฏในเรื่อง “จิวซันบท” ตอนที่ “ข้าพเจ้า” ออกไปดูจิวที่โรงจิวแห่งหนึ่งในกรุงปักกิ่ง เนื่องจากมีคนดูจำนวนมากและมีการจองที่นั่งไว้ให้แก่นักที่ยังมาไม่ถึง “ข้าพเจ้า” และเพื่อนจึงค่อย ๆ ถอยร่นมาด้านหลังของโรงจิว แต่โชคดียิ่งที่สุดทั้งสองก็สามารถหาที่นั่งได้ ข้อความบรรยายความลำบากของ “ข้าพเจ้า” ในการหาที่นั่งดูจิวได้เผยให้เห็นลักษณะทรงผมของผู้ชายจีนสมัยนั้นด้วยว่า “เราถอยร่นไปข้างหลังแต่ชายไว้ผมเปียมันขยับคนหนึ่งกลับมาเราไปที่ด้านข้างและชี้ที่นั่งแห่งหนึ่งให้” (หลูซัน, 2563 : 218)

นอกจากการไว้เปียยาวตามแบบแมนจูเรียแล้ว สังคมจีนในยุคร่วมสมัยกับหลูซันก็เริ่มนิยมการตัดผมสั้น โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงประเทศให้พ้นจากบ่วงจารีตแบบเก่า ในเรื่อง “ตะเกียงสว่างนิรันดร์กาล” ตัวละครชายหนุ่มซึ่งต้องการดับตะเกียงประจำหมู่บ้านเพื่อขจัดปัญหาเพลิงและแมลง ถูกคนในหมู่บ้านต่อต้านอย่างหนักและเรียกเขาว่า เด็กเนรคุณ เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่เชื่อว่า การดับตะเกียงจะทำให้หมู่บ้านประสบเคราะห์ร้าย ท้ายที่สุดชายหนุ่มก็ถูกจับไปขังในศาลเจ้าประจำหมู่บ้านและอยู่ในสภาพที่แทบจะเหมือนคนบ้าเพราะสิ้นหวัง ทรงผมที่ตัดสั้นของเขาซึ่งสะท้อนความเป็นคนรุ่นใหม่ปรากฏในข้อความท้ายเรื่องว่า “ใบหน้าเหลี่ยมเหลื่อมชูปกับเสื้อสีครามตัวใหญ่ เพียงแต่ดวงตาใหญ่ยาวภายใต้คิ้วดกหนาส่งประกายผุดไปจากเดิมเล็กน้อย เวลามองคนก็จ้องไม่กระพริบตาอยู่เป็นนาน ทั้งแฝงแววโกรธกลัวหวาดระแวงอยู่ในนั้น บนเรือนผมตัดสั้นมีฟางข้าวติดอยู่ 2 เส้น คงเป็นฝีมือเด็ก ๆ ที่แอบติดไว้ให้จากทางด้านหลังเป็นแน่ เพราะเมื่อพวกเขาเด็กมองที่หัวของมันก็พากันหัดคอหัวร่อแลกลิ้นกันเล่นเป็นที่สนุกสนาน” (หลูซัน, 2563 : 260 - 261)

ค่านิยมในการตัดผมสั้นของชาวจีนซึ่งมีอิทธิพลพอ ๆ กับค่านิยมในการไว้ผมยาวยังประจักษ์จากเรื่อง “เรือนผม” กล่าวคือ สมัยเกิดกบฏไท่ผิง (ค.ศ. 1850 - 1864) นำโดยหงชิงเฉวียนและหยิงชิวซิงซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่เป็นชาวนายากไร้ การไว้ผมยาวโดยไม่ถักเปียด้านหลังตามแบบของผู้ชายฮั่นในช่วงก่อนที่ราชวงศ์แมนจูจะเข้าปกครองประเทศจีน กลายเป็นกระแสที่ได้รับความนิยมเพราะเป็นสัญลักษณ์แทนการต่อต้านราชวงศ์ชิงในฐานะราชวงศ์ต่างชาติ กบฏไท่ผิงจึงเป็นที่รู้จักในอีกชื่อหนึ่งว่า “กบฏผมยาว” นอกจากนโยบายโค่นล้มราชวงศ์ชิงแล้วสมาชิกในขบวนการ ไท่ผิงยังประหารชีวิตชายใดก็ตามที่ไว้เปียด้านหลังตามแบบแมนจูเรีย แต่หลังการปฏิวัติซินไฮ่ใน ค.ศ. 1911 รัฐบาลสาธารณรัฐจีนก็รณรงค์ให้พลเมืองตัดผมสั้นตามแบบตะวันตก อย่างไรก็ตาม เนื่องจากไม่มีกลุ่มพลัง

ทางการเมืองกลุ่มใดมีอำนาจเด็ดขาดในการปกครองประเทศสมัยนั้น ประชาชนจึงประสบความสำเร็จในการแต่งตั้งเพื่อไม่ให้กระทบกับพรรคการเมืองในท้องถิ่น คุณ N เล่าว่า “พลเมืองกระด้างกระเดื่องก็ฆ่าตายหมดแล้ว พวกคนแก่ก็แก่ตายไปแล้ว หางเปียก็จำเป็นต้องไว้แน่แล้ว ก็เกิดกบฏหง - หยั่งขึ้นมาอีก ย่าของผมนเคยพูดกับผมว่า การเป็นราษฎรสามัญในสมัยนี้สิ่งที่จะต้องจำใจจริง ๆ ใ้อ้ที่ขังไว้ผมยาวอยู่ก็ถูกทหารรัฐบาลฆ่าทิ้ง ใ้อ้ที่ไว้เปียก็ถูกพวกผมยาวฆ่า” (หลู่ซวิน, 2546 : 97) คุณ N ยังพูดถึงประสบการณ์ในการตัดผมสั้นของเขาขณะไปศึกษาต่อต่างประเทศว่า “เมื่อผมไปเรียนต่อต่างประเทศก็ตัดเปียทิ้งไป ไม่ได้มีเหตุผลสักซึ่งอะไรหรอก เพียงแต่มันไม่ค่อยสะดวกก็แค่นั้น นึกไม่ถึงว่า เพื่อนนักเรียนที่พันเปียไว้บนหัวหลายคนจะรังเกียจผม ผู้ดูแลนักเรียนก็โกรธมากบอกว่า จะระงับทุนหลวงของผมแล้วส่งตัวกลับจีน” (หลู่ซวิน, 2546 : 97)

ต่อมาเมื่อครอบครัวยุบสลายปัญหาทางการเงิน คุณ N จึงต้องกลับมาประกอบอาชีพที่นครเซี่ยงไฮ้ และทรงผมสั้นแบบตะวันตกของเขาก็กลายเป็นอุปสรรคทั้งต่อการดำรงชีพและการทำงาน การตัดผมสั้นทำให้ทัศนคติที่คนรอบข้างมีต่อคุณ N เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิงประหนึ่งเขาเป็นนักโทษที่ต้องโทษตัดศีรษะ ทั้งนี้ เพราะการลงโทษตามกฎหมายโบราณของจีนแบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ สัก ตัดจมูก ตัดขา ทำลายอวัยวะสืบพันธุ์ และตัดศีรษะ เนื่องจากการตัดผมสมัยโบราณเป็นเรื่องต้องห้ามและถือเป็นอวมงคล โทษโกนหัวแม้จะไม่ได้รวมอยู่ในข้อ 5 ข้อดังกล่าวแต่ก็ถือเป็นโทษร้ายแรงอย่างหนึ่งซึ่งเลิกใช้ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถัง (หลู่ซวิน, 2563 : 96) คุณ N กล่าวถึงความเดือดร้อนที่ต้องเปลี่ยนทรงผมให้เป็นที่พอใจของคนรอบข้างว่า “ผมถึงเซี่ยงไฮ้ก็หาซื้อหางเปียปลอมมาสั้นหนึ่ง ตอนนั้นราคาในท้องตลาดก็สัก 2 หยวน สวมกลับบ้าน แม่ของผมนก็ไม่ได้ว่าอะไร แต่คนรอบข้างพอเห็นเข้าล้วนต้องมาพิจารณาหางเปียนั้นก่อน ต่อรู้ว่าเป็นของปลอมก็จะหัวเราะเสียดายเสียใจ มองผมเหมือนคนต้องโทษตัดหัว ญาติร่วมแซ่เดียวกับผมนคนหนึ่งถึงกับเตรียมจะไปแจ้งทางการ แต่ต่อมาเพราะกลัวว่า การลุกขึ้นต่อต้านของพรรคปฏิวัติอาจจะประสบความสำเร็จก็เลยระงับไว้” (หลู่ซวิน, 2546 : 98)

ไม่เพียงเท่านั้น หลังเข้าทำงานในโรงเรียนมัธยมต้นแห่งหนึ่ง ทรงผมสั้นของคุณ N ยังถูกขยายความจนเขาต้องระวังตัวเป็นพิเศษ เพราะไม่เพียงเกี่ยวข้องกับค่านิยมในการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเดียว แต่ยังเชื่อมโยงไปถึงการเลือกฝ่ายทางการเมืองด้วย “ต้นปีรัชชกษัตริย์ถึง ผมได้เป็นครูที่โรงเรียนมัธยมต้นประจำท้องถิ่นต้องคอยหลบเพื่อนร่วมงานเหมือนกลัวจะหลีกไปไม่ได้ไกล ต้องคอยระวังทางการเมืองเหมือนกลัวจะป้องกันไม่ได้เคร่งพอตลอดทั้งวันคินผมเหมือนนั่งอยู่ในอุโมงค์น้ำแข็ง เหมือนยืนอยู่ข้างลานประหาร อันที่จริงก็ไม่ใช่ว่าเหตุผลอื่นใดเพียงเพราะว่า ขาดหางเปียไปเส้นหนึ่งเท่านั้น” (หลู่ซวิน, 2546 : 99)

กระแสนิยมผมสั้นดูเหมือนจะมีอิทธิพลเหนือค่านิยมในการไว้ผมยาวหลังจากที่รัฐบาลสาธารณรัฐจีนรณรงค์เรื่องนี้ในฐานะเป็นนโยบายของส่วนกลาง และใช้วิธีบังคับขั้นเด็ดขาดเพื่อให้พลเมืองปฏิบัติตามอย่างพร้อมเพรียงกัน คำบอกเล่าของคุณ N เกี่ยวกับชะตากรรมของนักเรียน 6 คนที่ถูกไล่ออกเพราะตัดผมสั้น รวมถึงความโชคร้ายที่เขาที่สามารถหลุดพ้นจากคำก่นด่าของคนรอบข้างมีความน่าสนใจว่า “การตัดเปียกลายเป็นโรคติดต่อไปซะแล้ว ถึงวันที่สามนักเรียนของวิทยาลัยการศึกษาตัดเปียทิ้งไป 6 คน ตอนเย็นก็มีคนลงโทษไล่นักเรียน 6 คนออก ทั้ง 6 คนนี้จะอยู่ที่โรงเรียนก็ไม่ได้ จะกลับบ้านก็มีปัญหา ต้องรอมารื้อยจนผ่านพ้นเทศกาลสองสัปดาห์ครั้งแรกไปเดือนกว่าจึงค่อยกลับลงตราผิวดอกจากตัวได้ ผมนะหรือ ... ก็เหมือนกัน ... เพียงแต่ฤดูหนาวปีศักราชที่ 1 ก็ไปปักกิ่ง ยังถูกคนด่าอีกหลายคน ต่อมาคนที่ด่าผมก็ถูกตำรวจตัดเปีย ผมเลยไม่ถูกคนด่าคนหยามอีกต่อไป” (หลู่ซวิน, 2546 : 100)

การตัดผมสั้นไม่เพียงเป็นกระแสนิยมในกลุ่มนักเรียนชายเท่านั้น แต่นักเรียนหญิงที่ได้รับการศึกษาแบบใหม่ก็ร่วมสนับสนุนและปฏิบัติตามด้วย อย่างไรก็ตาม นักเรียนหญิงกลุ่มนี้ต้องทนรับกับแรงกดดันยิ่งกว่านักเรียนชายเนื่องจากสังคมจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ยังเป็นสังคมปิตาธิปไตยเต็มรูปแบบ ทัศนคติที่ผู้หญิงไม่ควรตัดผมสั้นได้สะท้อนอย่างชัดเจนในเรื่อง “สบู่” ตอนที่สื่อหมิงคุยกับภรรยาเรื่องที่จะไม่อนุญาตให้ลูกสาวเข้าเรียนในโรงเรียนและไม่ให้ตัดผมสั้นว่า “พวกซัวเออร์ก็ต้องไปเข้าโรงเรียนโรงเรียนอะไรหรอก แต่ก่อนนี้ปู่เก่าเคยคัดค้านผู้หญิงเรียนหนังสือว่า ‘เด็กผู้หญิงเรียนหนังสือทำไม!’ ตอนนั้นฉันยังค้านแกล้ง แต่เดี๋ยวนี้ดู ๆ แล้วคำพูดของคนแก่นั่นแหละถูก เธอคิดดูเถอะ ผู้หญิงยิ่งเร็ว เทียวเตรไปตามท้องถนน มันก็น่าเกลียดพออยู่แล้ว นี่ยังตัดผมสั้นเสียอีก ฉันเกลียดที่สุดละอีพวกนักเรียนที่ตัดผมสั้นเหล่านั้น ฉันขอพูดตรง ๆ ถ้าเป็นพวกทหารพวกโจรยังพอว่า แต่พวกเด็กผู้หญิงเหล่านี้แหละที่ทำให้โลกปั่นป่วน ควรจะจัดการอย่างเข้มงวดกวัดขั่นเสียมั่ง” (หลู่ซวิน, 2563 : 308)

การต่อสู้ระหว่างแนวคิดเก่ากับแนวคิดใหม่โดยเฉพาะในเรื่องทรงผมซึ่งเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทางการเมืองของจีนในช่วง ค.ศ. 1911 - 1917 ประจักษ์จากเรื่อง “ประวัติจริงของอา Q” เรื่องสั้นที่มีชื่อเสียงที่สุดของหลู่ซิน ตัวละครเอกอา Q เป็นผู้ใช้แรงงานที่ยากจน ไร้ผมยาวและลักเปื้อยอยู่ด้านหลังตามแบบฉบับของผู้ชายแมนจูเรีย เขาจึงรู้สึกอิจฉาและรังเกียจ “ไอ้ฝรั่งเทียม” ซึ่งเป็นตัวแทนของปัญญาชนที่นิยมกระแสวัฒนธรรมตะวันตก อา Q พุดถึงเหตุการณ์ “ไอ้ฝรั่งเทียม” กลับมาจากประเทศญี่ปุ่นด้วยความไม่พอใจว่า “พอกลับคืนมาบ้านในครึ่งปีต่อมา ขาก็ตรงขึ้น ทางเปี๊ยกก็หายไป แม่แกร้งให้ร้องห่มตั้ง 10 กว่าหน นางเมี้ยก็กระโดดบ่อมาแล้ว 3 ครั้ง” (หลู่ซิน, 2563 : 160) อย่างไรก็ตาม การปฏิวัติซินไฮ่ได้ทำให้ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีกลิ่นอายแมนจูเรียถูกต่อต้านอย่างหนัก ทันทีที่ทราบข่าวการปฏิวัติ ประชาชนในหมู่บ้านเว่ยจวงต่างพยายามสลัดความเป็นแมนจูเรียให้ได้มากที่สุด ดังกรณีเจ้าชิวไฉที่เคยผ่านการสอบในระดับบัณฑิตว่า “เจ้าชิวไฉได้ข่าวเร็ว พอรู้ว่าพรรคปฏิวัติเข้าเมืองตั้งแต่ตอนกลางคืนก็ม่วนทางเปี๊ยกขึ้นไต้หวันสิริชะ” (หลู่ซิน, 2563 : 196) จากนั้นพฤติกรรมกรรมม่วนทางเปี๊ยกขึ้นไต้หวันสิริชะก็ถูกเลียนแบบอย่างรวดเร็วในหมู่บ้านดังข้อความว่า “สองสามวันต่อมา การม่วนทางเปี๊ยกขึ้นไต้หวันสิริชะค่อย ๆ เพิ่มมากขึ้น ได้กล่าวมาก่อนแล้วว่า เป็นธรรมดาที่คุณแม่ไม่ต้องทำก่อนเพื่อน ถัดมาก็เจ้าชิวไฉเดินกับเจ้าไปเอียน ต่อมาก็อา Q” (หลู่ซิน, 2563 : 199)

สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ชายจีนไม่กล้าตัดหางเปี๊ยกที่ขึ้นมาจากความเชื่อแต่โบราณว่า ผมเป็นของสูงและมีความศักดิ์สิทธิ์ ชาวจีนจึงรักษาประเพณีการไว้ผมยาวอย่างเคร่งครัด ยกเว้นในบางกรณีที่เป็น เช่น การตัดผมเพื่อไว้ทุกข์ เป็นต้น ดังนั้น เมื่อเกิดการปฏิวัติซินไฮ่ ประชาชนโดยเฉพาะคนที่อยู่ในชนบทแม้จะเกรงกลัวพลพรรคปฏิวัติที่นิยมวัฒนธรรมตะวันตก แต่ความเชื่อแต่โบราณที่การตัดผมจะทำให้เกิดเรื่องอวมงคลก็ทำให้ชาวเว่ยจวงไม่กล้าตัดผมทั้งทันที เพียงแต่ม่วนทางเปี๊ยกขึ้นไต้หวันสิริชะเพื่อไม่ให้เป็นที่สังเกต การม่วนทางเปี๊ยกยอมทำได้หลายวิธี แต่สำหรับผู้ใช้แรงงานที่ยากจนอย่างอา Q การใช้ตะเกียบไม้ไผ่ซึ่งหาได้ทั่วไปในหมู่บ้านถือเป็นวิธีที่สะดวกที่สุด ดังข้อความว่า “แกใช้ตะเกียบไม้ไผ่อันหนึ่งขมวดหางเปี๊ยกขึ้นไต้หวันสิริชะ ลังเลอยู่ตั้งนานจึงทำใจกล้าเดินออกไป แกเดินไปตามถนน ผู้คนมองดูเหมือนกันแต่ไม่ยกพูดว่ากระไร ตอนแรกอา Q รู้สึกไม่พอใจมาก ต่อมาก็กลายเป็นชินเคือง” (หลู่ซิน, 2563 : 199 - 200)

เห็นได้ว่า ทรงผมของชาวจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยเฉพาะทรงผมของบุรุษเพศไม่มีรูปแบบที่ตายตัว เนื่องจากประเทศจีนอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านจากการปกครองตามระบอบศักดินาเป็นระบอบประชาธิปไตยที่มาพร้อมกับการสถาปนาประเทศสาธารณรัฐจีนเมื่อ ค.ศ. 1912 ความสับสนอลหม่านทางการเมืองได้ส่งผลโดยตรงต่อวิถีชีวิตของประชาชนทั้งปัญญาชนที่ได้รับการศึกษาแบบใหม่และผู้ใช้แรงงานที่แทบจะไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ลักษณะเสื้อผ้าอาภรณ์และทรงผมของชาวจีนที่มีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมศักดินากับวัฒนธรรมตะวันตกทำให้ประจักษ์ว่า การเปลี่ยนแปลงขนบธรรมเนียมประเพณีใด ๆ ก็ตามต้องใช้เวลาและมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไปเสมอ อนึ่ง การเกิดขึ้นของสิ่งใหม่ย่อมต้องเผชิญกับแรงต่อต้านจากกลุ่มอนุรักษ์นิยมที่ต้องการจะรักษาขนบเดิมไว้ถาวร

3. ด้านการรักษาโรค

ข้อมูลการรักษาโรคของชาวจีนปรากฏในเรื่องสั้นของหลู่ซิน 5 เรื่อง ได้แก่ “พรงนี้” “ไหว้เจ้า” “บันทึกประจำวันของคนบ้า” “ยา” และ “น้องพี่” โดยสามารถแบ่งเป็น 2 ประเด็นหลัก คือ แนวคิดของชาวจีนเกี่ยวกับอาการเจ็บไข้ได้ป่วย และวิธีการรักษาโรคที่มีทั้งการรักษาตามแผนโบราณและการรักษาตามแผนตะวันตก

3.1 แนวคิดของชาวจีนเกี่ยวกับอาการเจ็บไข้ได้ป่วย

ประชาชนจีนในยุคร่วมสมัยกับหลู่ซินยึดถือแนวคิดที่อาการเจ็บไข้ได้ป่วยของมนุษย์เกิดจากสิ่งเหนือธรรมชาติ ในเรื่อง “พรงนี้” เมื่อปาวเออร์บุตรชายวัย 3 ขวบของนางชานซื่อมีอาการไม่สบาย เธอก็พยายามช่วยลูกน้อยทุกวิถีทาง อย่างไรก็ตาม ทางออกที่สตรีรายนี้คิดถึงเป็นอันดับแรกไม่ใช่การพาลูกไปหาหมอ แต่เป็นการประนีประนอมกับสิ่งเหนือธรรมชาติ เช่น การเสี่ยงเซียมซีและการบนบานศาลกล่าว เป็นต้น (หลู่ซิน, 2563 : 86)

แนวคิดเกี่ยวกับอาการเจ็บไข้ได้ป่วยของชาวจีนยังปรากฏในเรื่อง “ไหว้เจ้า” ตอนที่สามคนที่สองของนางเสียงหลินเสียชีวิต หลังถูกบังคับให้แต่งงานเป็นครั้งที่ 2 ชีวิตของนางเสียงหลินก็เริ่มดีขึ้น แม้เธอและสามีจะไม่เคยรู้จักกันมาก่อน แต่ทั้งสองก็อยู่ด้วยกันได้อย่างกลมเกลียวและปรองดองกัน โดยให้กำเนิดบุตรชายที่น่ารักและว่านอนสอนง่ายคนหนึ่งซึ่งอาเหมา อย่างไรก็ตาม หลังแต่งงานเพียงสองสามปี สามีของนางเสียงหลินก็เสียชีวิตเพราะไข้

รากสาด ซึ่งคนรอบข้างลงความเห็นว่าเป็นเรื่องเหลือเชื่อเพราะอายุน้อย “มันเรื่อง ‘ฟ้าดินสุดจะหยั่งรู้’ จริง ๆ ตัวของแกเป็นคนแข็งแรง ใครจะไปรู้ว่าอายุน้อย ๆ จะตายเพราะไข้รากสาด ? ที่แรกก็รู้สึกว่าการต้องขึ้นแต่พอกินข้าวต้มเย็นเข้าไปสามเดี๋ยวก็กារับอีก” (หลูซิ่น, 2563 : 256 - 257)

ส่วนในเรื่อง “น้องพี” เมื่อจึงผู้น้องชายของเพยจวินมีอาการเป็นไข้และนายแพทย์แผนตะวันตกคิดฐานะจนไม่อาจมารักษาคนไข้ได้ทันที เพยจวินก็ตัดสินใจเชิญหมอไปซึ่งรักษาตามแผนโบราณมาดูอาการของน้องชายพลาง ๆ ไปก่อน ความล้าสมัยด้านการแพทย์แผนโบราณของจีนสะท้อนจากที่หมอไปวินิจฉัยอาการคนไข้อย่างสับสน ทั้งยังมีความเชื่อว่า การหายจากอาการเจ็บไข้ได้ป่วยของคนไข้ขึ้นอยู่กับบุญวาสนาของครอบครัว “ ‘พี่เวินซาน สรุปลแล้วน้องชายเป็น ...’ เขาอดไม่ได้ที่จะเป็นฝ่ายถามขึ้นก่อน ‘อีต้าอี้แดง มีจุดขึ้นแล้ว’ ‘ถ้าจั้นก็ไม่ใช่ไข้แดงเลือดนะสิ’ เพยจวินแสดงอาการดีใจออกมา ‘หมอแผนปัจจุบันเขาก้เรียกว่า ไข้แดงเลือด แต่แผนโบราณเขาเรียกว่า ‘ไข้อีต้าอี้แดง’ คำพูดนั้นทำให้เพยจวินรู้สึกมือเท้าเย็นทันที ‘รักษาได้ไหมหมอ’ เขาถามด้วยสีหน้าทุกข์ร้อน ‘ได้ แต่ก็ต้องขึ้นอยู่กับบุญวาสนาของครอบครัวคุณด้วยนะ’ ” (หลูซิ่น, 2546 : 358)

ทั้งนี้ การรักษาโรคแผนโบราณของชาวจีนส่วนใหญ่ตั้งอยู่บนหลักการทำงานของระบบธาตุโดยเชื่อว่า มนุษย์ประกอบด้วยธาตุทั้งห้า ได้แก่ ทอง ไม้ น้ำ ไฟ และดิน การแพทย์แผนโบราณจีนจึงยึดหลักที่ธาตุทั้งห้ามีความสัมพันธ์กับอวัยวะห้าส่วน ได้แก่ หัวใจ ปอด ตับ ม้าม และไต ดังนั้น อาการเจ็บไข้ได้ป่วยย่อมสืบเนื่องจากที่อวัยวะห้าส่วนทำงานไม่ได้ผล ในเรื่อง “ฟรุ้งนี่” เมื่อนางชานซื่ออู่ไปหาหมอเหอเสี่ยวเซียนซึ่งรักษาตามแผนโบราณ หมอเหอก็วินิจฉัยอาการคนไข้ว่า เกิดจาก “ธาตุไฟหมดธาตุทอง” หมายถึงอาการไข้ที่หัวใจระบอบกระเทือนถึงปอด ดังข้อความว่า “ ‘นั่นมันธาตุไฟหมดธาตุทอง ...’ หมอเหอพูดได้ครึ่งประโยคก็หลับตา นางชานซื่อเกรงใจจึงมิได้ถามต่อไป มีคนคนหนึ่งอายุ 30 กว่านั่งอยู่ตรงข้ามกับหมอเหอ ขณะนั้นเขาเขียนใบสั่งยาเสร็จแล้วและชี้ไปยังหนังสือสองสามตัวที่มุมกระดานและบอกหล่อนว่า ‘นี่เป็นยาอภิบาลทารกชนิดเม็ดขนานที่หนึ่ง ต้องไปที่ร้านซื้อตะกรุลูกเจี๋ยถึงจะมี!’ ” (หลูซิ่น, 2563 : 88 - 89)

เป็นที่ประจักษ์ว่า ชาวจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ยึดถือความเชื่อที่อาการเจ็บไข้ได้ป่วยเกี่ยวข้องกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ดังนั้น ควบคู่กับการรักษาทางการแพทย์ ประชาชนก็ให้ความสำคัญกับการประนีประนอมกับสิ่งเหนือธรรมชาติในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเสี่ยงเซียมซีและการบนบานศาลกล่าว กับทั้งเชื่อว่าบุญวาสนาของครอบครัวมีผลต่อการรักษาคนไข้ ความสมดุลของระบบธาตุเป็นปัจจัยหนึ่งทางการแพทย์แผนโบราณให้ความสำคัญเป็นพิเศษ อันเกิดจากความเชื่อที่ว่า ระบบธาตุมีความสัมพันธ์กับการทำงานของอวัยวะ 5 ส่วนและมีผลโดยตรงต่ออาการเจ็บไข้ได้ป่วยของมนุษย์

3.2 วิธีรักษาอาการเจ็บไข้ได้ป่วย

การรักษาอาการเจ็บไข้ได้ป่วยตามแผนโบราณของจีนสะท้อนจากเรื่องสั้น 3 เรื่อง ได้แก่ “บันทีกประจำวันของคนบ้า” “ยา” และ “ไหว้เจ้า” ในเรื่อง “บันทีกประจำวันของคนบ้า” ตัวละครน้องชายซึ่งถูกคนรอบข้างมองว่ามีอาการผิดปกติทางจิตได้บันทึกเหตุการณ์ที่ลูกนากลุ่มหนึ่งรุมตีคนร้ายคนหนึ่งเสียชีวิต จากนั้นก็ล้วงหัวใจผู้ตายออกมาทอดกินด้วยความเชื่อว่า จะทำให้กล้าขึ้น “สองสามวันก่อนลูกนาก็หมู่บ้านหมาป่ามาร้องทุกข์ว่า เกือบเกี่ยวไม่ได้ผล เขาบอกพี่ใหญ่ของข้าพเจ้าว่า คนร้ายชื่อดังคนหนึ่งที่หมู่บ้านของเขาถูกพวกเขาตีตายแล้ว พวกเขาสองสามคนช่วยกันล้วงเอาหัวใจของคนที่ถูกฆ่ามันออกมาทอดกินกัน ว่าจะทำให้คนกินกล้าขึ้น” (หลูซิ่น, 2563 : 39 - 40)

ส่วนในเรื่อง “ยา” เสี่ยวชวนบุตรชายคนเดียวของฮว่าเหล่าชวนเป็นคนสุขภาพไม่แข็งแรงมาตั้งแต่เด็ก เขามีอาการไอเรื้อรังซึ่งคนรอบข้างลงความเห็นว่าเป็นจากการมี “ผีในท้อง” เสี่ยวชวนจึงไปซื้อหมันโถวซุบเลือดของนักโทษที่ถูกประหารชีวิตมาเผาให้บุตรชายกินตามความเชื่อแต่โบราณว่า การกินเลือดมนุษย์จะทำให้แข็งแรงขึ้น “หายแน่ ๆ ! กินเข้าไปร้อน ๆ ยิ่งแน่นแหละ หมันโถวซุบเลือดคนยังรับรองว่า ผีในท้องอะไรก็ต้องหาย !” (หลูซิ่น, 2563 : 75)

นอกจากนั้น ในเรื่อง “ไหว้เจ้า” มีข้อมูลการรักษาผลด้วยข้อูปตอนที่น่าสงสัยหลินถูกบังคับให้แต่งงานครั้งที่ 2 กับหนุ่มชาวเขาที่ไม่เคยเห็นหน้ากันมาก่อน เนื่องจากสังคมจีนช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 มีอคติต่อแม่ม่ายที่แต่งงานใหม่ นางเสี่ยวหลินจึงคัดค้านการแต่งงานครั้งที่ 2 ทุกวิถีทางถึงขั้นยอมฆ่าตัวตายด้วยการชนศีรษะกับโต๊ะเครื่องเขินในวันจัดพิธี ทำให้ศีรษะแตกเป็นแผลและคนที่อยู่เหตุการณ์ได้พยายามห้ามเลือดด้วยวิธีที่ล้าสมัย ดังข้อความว่า “พอแผลและคลายมีหน้อยเดียวเท่านั้น โอ้ถึงเอ๊ย ! แก็กเอาหัวพุ่งเข้าชนมุมโต๊ะเครื่องเขิน เล่นเสียหัว

แตกเป็นแผลบ่อเรื่อเลือดไหลไม่หยุด เอาขี้ธูปโปะตั้งสองกำ เอาผ้าแดงพันถึงสองผืน เลือดก็ยังไม่ยอมหยุด สุดท้ายต้องช่วยกันดันแก้กับเจ้าบ่าวเข้าหอ แต่แก้ก็ยังไม่อยู่เอ็ดอึง โส้ย ! มันช่าง ...” (หลู่ซิน, 2563 : 255)

ขณะที่การรักษาตามแผนตะวันตกพบในเรื่อง “น้องพี่” เพียงเรื่องเดียว เมื่อหมอผู้เดินทางมาตรวจดูอาการของจิ้งผู้กลางดึก เขาก็ไม่ได้แสดงความกระตือรือร้นในการช่วยเหลือคนไข้ถึงแม้ทางครอบครัวต้องรอคอยเป็นเวลานาน ประจักษ์จากข้อความสนทนาระหว่างหมอผู้กับเพยจวินที่เป็นพี่ชายคนไข้ว่า “ ‘นาคกลัวร้านยาจะปิดแล้วมั้งครับ’ เพยจวินรับใบสั่งยาพลางเอ่ยถาม ‘พรงี้ก็ได้ พรงี้ก็อย่ากินยา’ พรงี้ค่อยมาดูใหม่หรือครับ ?’ ‘ไม่ต้องดูแล้ว ...’ หมอผู้พูดพลางเดินพลาง พร้อมกันนั้นก็รับเอาธนบัตรจำนวนห้าหยวนยัดเข้าในกระเป๋าเสื้อแล้วก็กลับออกไป” ด้วยความเป็นห่วงน้องชาย เพยจวินจึงสั่งให้เด็กรับซื้อออกไปซื้อยาตั้งแต่เช้าตรู่ของวันรุ่งขึ้นและกำชับให้ไปซื้อร้านที่หมอผู้สั่งเท่านั้น “ไปซื้อที่ร้านหมอย่าที่ปากตะวันออกของเมือง ต้องไปที่นั่นเท่านั้น จำไว้ให้แม่น ร้านยาหมอย่า” (หลู่ซิน, 2546 : 362 - 363)

สรุปได้ว่า สังคมจีนช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 มีการรักษาโรคสองแผน ในการรักษาตามแผนโบราณ ชาวจีนยังใช้วิธีที่ล้าสมัย เช่น การกินหมันโถวซุบเลือดคนเพื่อแก้อาการไอเรื้อรังและใช้ขี้ธูปห้ามเลือด เป็นต้น ซึ่งสัมพันธ์กับความเชื่อที่สืบทอดมาแต่โบราณโดยเฉพาะเรื่องที่มีการกินหัวใจและเลือดมนุษย์จะทำให้กล้าหาญและแข็งแรง ส่วนการรักษาตามแผนตะวันตกแม้จะเริ่มได้รับความนิยม แต่เนื่องจากเป็นกระแสใหม่ นายแพทย์แผนตะวันตกจึงมีน้อยและมักไม่มีเวลามากพอที่จะให้ข้อวินิจฉัยอาการคนไข้ได้อย่างรอบคอบ นอกจากนั้น ยังมีการผูกขาดด้านการค้าขายในสังคมร่วมสมัย ประจักษ์จากกรณีที่หมอเหอในเรื่อง “พรงี้” สั่งให้นางชานซื้อไปซื้อยาที่ร้านจี้ซือของตระกูลเจี่ย เช่นเดียวกับหมอผู้ในเรื่อง “น้องพี่” ที่กำชับให้ครอบครัวคนไข้ซื้อยาที่ร้านหมอย่าแม้จะต้องรอนกว่าร้านจะเปิดในวันรุ่งขึ้น

4. ด้านการศึกษา

ระบบการศึกษาและทัศนคติของชาวจีนเกี่ยวกับการเรียนหนังสือในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ประกอบด้วยแนวคิดที่ผู้หญิงไม่ควรเรียนหนังสือ การศึกษาที่เน้นการอบรมบ่มเพาะภายในครอบครัว และการใช้ตำราที่ล้าสมัย ส่วนการศึกษาแบบตะวันตกแม้จะเริ่มเป็นที่สนใจในสังคมร่วมสมัยแต่ก็ยังไม่ก่อให้เกิดผลเชิงประจักษ์

แนวคิดที่ผู้หญิงไม่ควรเรียนหนังสือพบในเรื่อง “เรือนผม” ตอนที่คุณ N ปัญญาชนที่ประกอบอาชีพครูในโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งพูดถึงอุปสรรคของสตรีจีนในการเรียนหนังสือว่า นักเรียนหญิงบางคนนอกจากจะถูกไล่ออกจากโรงเรียนเพราะตัดผมสั้นแล้ว ยังถูกคนรอบข้างรบกวนให้ใช้ชีวิตตามประเพณีนิยม คือ ไม่ต้องเรียนหนังสือและไม่ต้องต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของตนเอง ดังข้อความว่า “... แต่งงานไปเป็นสะใภ้บ้านอื่น ลืมเสียให้หมดทุกอย่างน่าจะสุขสบายอยู่ ถ้าหากพวกหล่อนยังมัวจดจำเรื่องเสรีภาพเสมอภาคอะไรอยู่ละก็เห็นจะต้องเจ็บปวดไปทั้งชีวิต” (หลู่ซิน, 2546 : 101)

ระบบการศึกษาของจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัว และเนื่องจากยังเป็นสังคมปิตาธิปไตยเต็มรูปแบบ การอบรมบุตรหลานจึงเป็นหน้าที่ของบิดามารดารวมถึงพี่ชายคนโตในกรณีที่บิดาเสียชีวิต สมาชิกในครอบครัวจึงมีแนวโน้มคิดตามกรอบที่ผู้ใหญ่ต้องการ และเป็นบ่อเกิดของ “ลัทธิเอาอย่าง” ที่ทำให้ปัจเจกบุคคลพยายามเลียนแบบคนส่วนใหญ่เพื่อความปลอดภัย ในเรื่อง “บันทึกประจำวันของคนบ้า” ตัวละครน้องชายเขียนไว้ในสมุดบันทึกเหตุการณ์ประจำวันของเขาว่า ขณะออกนอกบ้าน เด็ก ๆ ที่ยังไร้เดียงสากลุ่มหนึ่งจ้องมองเขาด้วยสายตาที่ทั้งหวาดกลัวและประสพจะทำร้ายซึ่งสืบเนื่องจากคำบอกเล่าของบิดามารดา ส่วนพี่ชายคนโตของเขาก็ไม่อาจเป็นแบบอย่างที่ดีแก่น้อง ๆ ได้เพราะไม่มีหลักการในการดำเนินชีวิต (หลู่ซิน, 2563 : 40)

ไม่เพียงเท่านั้น ในเรื่อง “ประวัติจริงของอา Q” ตอนที่อา Q นำของขโมยมาขายในหมู่บ้านเว่ยจวง ท่านจ้าวและชีวไฉผู้เป็นบุตรชายแทนที่จะเปิดโปงความผิดของอา Q กลับสนับสนุนการกระทำของเขาอย่างเงียบ ๆ เพราะไม่อยากจะพลาดโอกาสซื้อของคุณภาพดีในราคาถูก ครั้นชีวไฉเห็นอา Q ไม่มีท่าทีว่าจะนำของขโมยมาให้ตนดูก่อนคนอื่นก็เกิดความไม่พอใจและปรึกษากับบิดาว่า “ต้องระวังไฉ่หานี้ให้ตีหรือสั่งกำนันห้ามไม่ให้มันอยู่ในเว่ยจวงจะดีกว่า” (หลู่ซิน, 2563 : 186) แต่ท่านจ้าวกลัวจะเป็นการสร้างศัตรู ทั้งยังเชื่อมั่นว่า อา Q จะไม่กล้าขโมยของคนในหมู่บ้านเดียวกัน จึงแนะนำให้บุตรชายสนับสนุนอา Q ไปเรื่อย ๆ ชิวไฉแม้จะเป็นปัญญาชนที่ได้เรียนหนังสือและเคยผ่านการสอบในระดับตักกิดินา แต่ก็เลือกเชื่อฟัง “คำสั่งสอนของบิดา” อย่างปราศจากเงื่อนไข (หลู่ซิน, 2563 : 187)

หนังสือประกอบการศึกษาของจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 มีจำนวนน้อยและส่วนใหญ่ล้ำสมัยในเรื่อง “ไห้เจ้า” ตัวละคร “ข้าพเจ้า” ได้กลับสู่บ้านเกิดในเทศกาลวันขึ้นปีใหม่ และไปพักที่บ้านของญาติผู้ใหญ่คนหนึ่งชื่อว่า อาร์ลี ซึ่งไม่ค่อยถูกกันเพราะความแตกต่างด้านอุดมการณ์ทางการเมือง ห้องที่ “ข้าพเจ้า” อาศัยเป็นห้องหนังสือของอาร์ลีและบรรยากาศภายในห้องรวมทั้งตำราหนังสือก็ล้วนบอกลาไปด้วยกลิ่นอายของวัฒนธรรมศักดินา “ภายในห้องก็ได้แสงสะท้อนจนดูค่อนข้างสว่าง ทำให้ตัวหนังสือคำว่า ‘ซิว’ ที่เขียนไว้ด้วยหมึกแดงและห้อยไว้บนฝาผนังนั้นมองเห็นได้อย่างชัดเจน ตัวหนังสือนี้คัดจากลายมือเดิมของมหาเถระเฉินฉวน ภาพยนตร์ 2 วรรคที่ติดเป็นคู่อยู่ซ้ายขวาเล่า ข้างหนึ่งหลุดลงมาแล้วและมันหลวม ๆ วางไว้บนโต๊ะยาว ส่วนอีกข้างหนึ่งยังแขวนอยู่มีข้อความว่า ‘ประจักษ์หลักเหตุผล บันดาลลลิตสงบ’ ข้าพเจ้าเดินไปพลิก ๆ ดูหนังสือที่วางอยู่บนโต๊ะข้างหน้าต่างอย่างระอิดระอาใจ เห็น ‘พจนานุกรมคันซี’ วางระเกะระกะอยู่กองหนึ่ง ดูท่าจะไม่ครบชุดและ ‘คำอธิบายปรัชญาจูซี’ 1 ชุดกับ ‘คู่มือซื้อซู’ อีก 1 ชุด” (หลูซิน, 2563 : 239)

นอกจากนั้น ในเรื่อง “กำสรวลอดีต บันทึกของจวนเจิง” หลังต้องนำอาสย สุนัขตัวโปรดของภรรยาไปปล่อยไว้นอกกำแพงเมืองเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัว สือจวนเจิงก็ไม่อยากกลับมาบ้านอีกเพราะบรรยากาศในบ้านมีแต่ความเยียบเหงา มีหน้าซ้ำภรรยาซึ่งแสดงสีหน้าที่เย็นชาต่อสามีอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น เขาจึงไปอยู่ที่ห้องสมุดสาธารณะแม้จะไม่มีสิ่งเร้าทั้งความอบอุ่นและความรู้เนื่องจากตำราหนังสือแทบจะไม่มีสิ่งใหม่ให้ศึกษา “ที่นั่นไม่มีหนังสือที่ควรแก่การอ่าน หนังสือเก่าคร่ำคร่าเต็มที หนังสือใหม่ก็แทบจะไม่มีเลย” (หลูซิน, 2563 : 388 - 389)

ส่วนการศึกษาแบบตะวันตกประจักษ์ในเรื่อง “สบู่” ตอนที่สือหมิงส่งบุตรชายเข้าเรียนในโรงเรียนกึ่งจีนกึ่งฝรั่งที่มีการสอนภาษาอังกฤษ กระนั้นระบบเสียงที่แตกต่างกันระหว่างภาษาจีนกับภาษาอังกฤษทำให้ชาวจีนประสบความลำบากในการออกเสียงภาษาอังกฤษให้ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษา หลังถูกกลุ่มเด็กนักเรียนเยาะเย้ยด้วยภาษาอังกฤษในร้านขายสบู่ สือหมิงก็กลับไปชักใช้บุตรชายเกี่ยวกับความหมายของคำที่ได้ยิน และการที่บุตรชายไม่อาจหาคำตอบที่ตรงใจก็ทำให้เขาไม่สบายอารมณ์อย่างมาก “ ‘ไม่เข้าท่าเอาเสียจริง’ ... ก็นักเรียนทุกวันนี่แหละ อันที่จริงในรัชกาลกว้างสูง ฉันสนับสนุนให้เปิดโรงเรียนที่ สุดแต่คิดไม่ถึงเลยว่า ความบกพร่องของโรงเรียนจะมีมากถึงเพียงนี้ ปลดแอกเอ๋ย เสรีภาพเอ๋ย ภูมิรัฐจริง ๆ ไม่มี รู้แต่เที่ยวเกะกะ สำหรับเจ้าเชี่ยเฉิง ฉันหมดเงินหมดทองไปไม่น้อยแล้วเสียเปล่า ๆ อุตส่าห์ส่งมันเข้าโรงเรียนจีนกึ่งฝรั่ง โดยเฉพาะภาษาอังกฤษก็ว่า ‘ถือการฟังการพูดเป็นสำคัญ’ ไ้อ้เราคิดว่า ‘คงจะดี’ หนอย เรียนมาตั้งแต่ปีแม่แต่ ‘เอ้อตุ้ฟู่’ ก็ไม่รู้ คงจะเรียนกันอย่างตายตัว ไ้อ้ โรงเรียนอะไร เพราะอะไรออกมาบ้าง? พูดกันตรง ๆ ฉันว่า ควรจะปิดเสียให้หมด !” (หลูซิน, 2563 : 307 - 308)

สรุปได้ว่า การศึกษาของจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบศักดินากับการศึกษาแบบใหม่ที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก ผลงานของหลูซินสะท้อนให้เห็นว่า ทศนคติและการจัดการศึกษาในระบบศักดินามีอิทธิพลต่อประชาชนมากกว่าการจัดการเรียนการสอนแบบตะวันตก กล่าวคือ ชาวจีนในสังคมร่วมสมัยยังยึดแนวคิดที่ผู้หญิไม่ควรเรียนหนังสือ และสถาบันครอบครัวเป็นศูนย์กลางในการอบรมบ่มเพาะพลเมือง แม้จะเริ่มมีหนังสือเกี่ยวกับวิทยาการสมัยใหม่ แต่โดยภาพรวมชาวจีนยังใช้เอกสารโบราณประกอบการเรียนการสอน การศึกษาแบบตะวันตกกลายเป็นกระแสนิยมในสังคมก็จริง แต่ยังไม่บังเกิดผลที่ชัดเจน และทำให้ผู้ปกครองบางกลุ่มไม่พอใจเนื่องจากต้องเสียค่าใช้จ่ายมากกว่าการศึกษาในระบบเก่า

5. ด้านความเชื่อ

ด้านความเชื่อของชาวจีนปรากฏในเรื่องสั้น 8 เรื่อง ได้แก่ “จิวชนบท” “ไห้เจ้า” “พรงนี้” “ท่านอาจารย์กอร์” “ผู้ถือสันโดษ” “บ้านเกิด” “ยา” และ “ตะเกียงสว่างนัรันดร์กาล” เนื้อหาแบ่งเป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ และความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นมงคลและอวมงคล

5.1 ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

เรื่องสั้นของหลูซินสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติสองลักษณะ ได้แก่ ความเชื่อเทพเทวาและความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณผู้เสียชีวิต ในเรื่อง “จิวชนบท” ตัวละคร “ข้าพเจ้า” พูดถึงความทรงจำสมัยเด็กที่ได้กลับไปเยี่ยมบ้านเกิดของมารดาทุกปีและพายเรือไปคู่วิวที่หมู่บ้านใกล้เคียงกับเด็ก ๆ ชนบทที่อาศัยใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ การเชิญคณะจิวมาแสดงในฤดูซุนเทียนหรือฤดูใบไม้ผลิเป็นประเพณีอย่างหนึ่งของประชาชนในท้องถิ่นเนื่องจากฤดูใบไม้ผลิเป็นเทศกาลบวงสรวงเทวดา (หลูซิน, 2563 : 225)

ส่วนเรื่อง “ไหว้เจ้า” มีข้อมูลการเซ่นไหว้เทพเจ้าในเทศกาลวันขึ้นปีใหม่ตามปฏิทินจันทรคติ โดยเฉพาะการเซ่นไหว้เทพเจ้าเตาไฟ สัญลักษณ์แทนความอบอุ่นและความอุดมสมบูรณ์ในครอบครัว รวมถึงการเซ่นไหว้เทพเจ้าแห่งความสุข โดยมีความพิธีถือน้ำตั้งแต่การเลือกวัตถุดิบประกอบเครื่องเซ่น การกำหนดวันเวลาประกอบพิธีเซ่นไหว้ รวมถึงคุณลักษณะของผู้ประกอบพิธีด้วย “ทุก ๆ บ้านกำลังยุ่งอยู่กับการเตรียม ‘ไหว้เจ้า’ นี่เป็นพิธีใหญ่ส่งท้ายปีเก่าของหลู่เจิ้น เป็นการต้อนรับเทพเจ้าแห่งความสุขด้วยความเคารพนบและอธิษฐานขอให้มิโชคลาภในปีต่อไป มีการฆ่าเป็ดฆ่าไก่ ซื้อเนื้อหมูแล้วก็นำมาทำอย่างพิธีถือน้ำ พวกผู้หญิงแช่แขนอยู่ในน้ำเสียจนแดงเถิกไปหมด บางคนยังใส่กำไลเงินเกลียวด้วย เมื่อสิ่งของเหล่านี้ต้มสุกแล้วก็เอาตะเกียบปักไว้อย่างโอหะและขะลอะ นี่แหละที่เรียกว่า ‘เครื่องเซ่น’ ละ พอถึงตี 4 ก็ยกตั้งเรียงรายไว้ แล้วจุดธูปเทียนอัญเชิญเทพเจ้าแห่งความสุขมาเสวย ผู้ที่ทำการสักการบูชาขึ้นจังกัดไว้ว่า ต้องเป็นผู้ชาย เมื่อไหว้เจ้าเสร็จก็จุดประทัดกันตามธรรมเนียม” (หลู่ซิ่น, 2563 : 238)

ส่วนเรื่อง “ท่านอาจารย์กอร์” พูดถึงการทำนายอนาคตด้วยพิธีทางไสยศาสตร์ที่ชาวจีนสืบทอดมาแต่โบราณ เป็นพิธีกรรมที่ต้องใช้คน 2 คนประกอบไม่จำเป็นต้องไปปลงลงจรดพื้นทรายและลากจนเกิดเป็นตัวอักษร ลักษณะคล้ายกับการเชิญผีถ้วยแก้วในภูมิภาคต่าง ๆ ของไทย เมื่ออาจารย์กอร์ได้รับเชิญให้ไปสอนวิชาประวัติศาสตร์ในโรงเรียนสตรีแห่งหนึ่ง อาจารย์ที่มาต้อนรับก็แนะนำว่า มีการจัดพิธีในโรงเรียนเป็นประจำทุกวันและเชิญให้อาจารย์กอร์ซึ่งเป็นอาจารย์ใหม่เข้าร่วมกิจกรรมด้วย “ที่ลานอัญเชิญของเราที่อัญเชิญเทพกันทุกวัน ผมก็ไปสวดบวงสรวงอยู่เสมอ ท่านกอร์ไปเป็นเกียรติบ้างก็ได้เนาะครับ เทพธิดาที่อัญเชิญมา ฟังน้ำเสียงดูเหมือนจะเป็นเทพธิดามาลิที่มาจุติใหม่นางชอบสวดกับผู้มีชื่อเสียงและยังสนับสนุนพรรคใหม่อีกด้วย ผู้มีความรู้ของท่านกอร์ นางต้องนับถือแน่ ๆ ะ! ” (หลู่ซิ่น, 2546 : 283)

ขณะที่ความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณผู้เสียชีวิตปรากฏในเรื่อง “ผู้ถือสันโดษ” กล่าวคือ เว่ยเหลียนซู ตัวละครเอกในเรื่องเป็นปัญญาชนที่ได้รับการศึกษาแบบใหม่ มุมมองด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวของเขาจึงแตกต่างจากชาวจีนทั่วไป เนื่องจากยาแท้ ๆ เสียชีวิตตั้งแต่บิดาของเขาอายุเพียง 3 ขวบ ความทรงจำในวัยเด็กของเว่ยเหลียนซูจึงมีแต่ภาพของยาเลี้ยง สตรีที่ขบถความสันโดษ ขยันขันแข็ง และรักเว่ยเหลียนซูยิ่งกว่าชีวิตตนเอง เมื่อฐานะของครอบครัวตกต่ำลง ยาเลี้ยงก็ทำงานเย็บปักถักร้อยหารายได้เลี้ยงดูเว่ยเหลียนซู ทำให้เขาได้รับการศึกษาที่ดีที่สุดในหมู่บ้าน ดังนั้น เมื่อได้ข่าวยาเลี้ยงเสียชีวิต เว่ยเหลียนซูก็รีบกลับมาประกอบพิธีกรรมตามประเพณีและร้องไห้แสดงความเสียใจต่อหน้าญาติพี่น้องจำนวนมาก คนที่อยู่ในเหตุการณ์ต่างรู้สึกแปลกใจเพราะปกติเว่ยเหลียนซูเป็นคนเก็บตัวและผู้เสียชีวิตก็ไม่ใช่ยาแท้ ๆ ของเขาด้วย ส่วนความเชื่อที่วิญญาณผู้เสียชีวิตสามารถบันดาลความปลอดภัยแก่ทายาทปรากฏในข้อความที่พูดถึงความทรงจำของเว่ยเหลียนซูสมัยเด็กว่า “... แต่หญิงคนใช้ผู้หนึ่งที่อุ้มผมอยู่มักจะขึ้นไปที่ภาพ ๆ หนึ่งบอกว่า ‘นี่แหละยาแท้ของหนู ไหว้ ๆ ท่านเสียสิ ... ท่านจะได้คุ้มครองป้องกันหนูให้เจริญเติบโตเร็วขึ้นและเข้มแข็งสมบูรณ์พูนสุข’ ” (หลู่ซิ่น, 2563 : 344)

ในเรื่อง “พุ่มนี้” หลังงานศพปาวเออร์เสร็จสิ้นลง นางชานซือแม่จะยังอยู่ในภวังค์แห่งความเศร้าโศก แต่ก็พยายามข่มตาหลับด้วยหวังว่าจะได้พบบุตรชายในความฝัน ทั้งนี้ เกิดจากความเชื่อของชาวจีนที่ความรักความผูกพันจะทำให้วิญญาณผู้เสียชีวิตกลับมาพบญาติพี่น้องในลักษณะการเข้าฝัน (หลู่ซิ่น, 2563 : 97) ส่วนในเรื่อง “ยา” มารดาของชายหนุ่มที่ถูกประหารชีวิตจากการเข้าร่วมขบวนการปฏิวัติ ได้ประกอบพิธีเซ่นไหว้วิญญาณบุตรชาย ณ สุสานนอกเมืองในเทศกาลเซ็งเม้ง เนื่องจากเชื่อว่า วิญญาณของบุตรชายยังอยู่กับตน ผู้เป็นมารดาจึงอธิษฐานขอให้บุตรชายส่งสัญญาณด้วยการบันดาลให้อีกาบินมาอยู่เหนือหลุมฝังศพ “ลูกยี่เอี้ย น่าสงสารที่พวกมันใส่ร้ายเจ้า กรรมจะต้องตามสนองพวกมันในวันหน้า สวรรค์รู้ดีในเรื่องนี้ เจ้าจงหลับตาเถอะ หากเจ้ายังอยู่ที่นี้จริงและได้ยินคำของแม่ จงบันดาลให้อีกาตัวนั้นบินมาที่หลุมฝังศพของเจ้า ให้แม่ได้เห็นชัดกับตาสิ” (หลู่ซิ่น, 2563 : 82)

ความเชื่อเรื่องวิญญาณผู้เสียชีวิตได้นำสู่ความเชื่อเกี่ยวกับโลกหลังความตายในทำนองว่า หลังจากความตาย วิญญาณผู้เสียชีวิตจะไปสู่โลกอีกโลกหนึ่งและพบกับวิญญาณบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ ในเรื่อง “ไหว้เจ้า” การที่นางเสียงหลินแต่งงาน 2 ครั้งถือเป็นความผิดมหันต์เพราะสังคมจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นสังคมปิตาธิปไตยที่มีอคติต่อแม่ม่าย แม้การแต่งงานครั้งที่ 2 ของนางเสียงหลินจะเกิดจากที่ถูกแม่สามีบังคับ และเธอก็คัดค้านด้วยการชนศีรษะกับโต๊ะเครื่องเซ่น แต่สังคมร่วมสมัยยังมองว่า นางเสียงหลินทำผิดจารีตประเพณีและจะต้องชดใช้กรรมเมื่อไปสู่ปรโลก ยายหลัวซึ่งเป็นคนรับใช้ในบ้านอาร์สึเซ่นเดียวกับนางเสียงหลินจึงแนะนำวิธีบริจาคเงินทำธรรม

ประตูละครเจ้า อันเกิดจากความเชื่อที่ว่า การถูกคนจำนวนมากเหยียบย่ำในชาตินี้จะช่วยบรรเทาความทุกข์ทรมานแก่นางเสียงหลินเมื่อไปสู่โลกหลังความตาย (หลู่ซิ่น, 2563 : 264 - 265)

ความเชื่อดังกล่าวยังนำสู่การประกอบพิธีเซ่นไหว้บรรพบุรุษในโอกาสสำคัญ เช่น ในเรื่อง “บ้านเกิด” ตัวละคร “ข้าพเจ้า” ระลึกถึงความทรงจำสมัยเด็กว่า การประกอบพิธีเซ่นไหว้บรรพบุรุษของตระกูลถือเป็นงานใหญ่และจัดขึ้นในลักษณะการเวียนไปที่ละครบวงสรวง เนื่องจากตระกูลของเขาเป็นตระกูลที่เก่าแก่ ร่ำรวย และมีสมาชิกจำนวนมาก วงรอบของการประกอบพิธีเซ่นไหว้บรรพบุรุษอาจต้องใช้เวลาจนถึง 30 ปี (หลู่ซิ่น, 2563 : 124) นอกจากนั้น ในเรื่อง “จ้าวชนบท” ตัวละครเอกได้กล่าวถึงประเพณีในชนบทบางแห่งของประเทศจีนว่า ผู้หญิงหลังแต่งงานและไปใช้ชีวิตกับครอบครัวฝ่ายสามีแล้ว หากยังไม่ต้องแบกรับภาระหน้าที่เป็นผู้ดูแลกิจการในบ้านแทนแม่สามีก็สามารถกลับไปอยู่ที่บ้านเกิดในช่วงหน้าร้อน และถือเป็นโอกาสสำคัญที่สตรีแต่งงานแล้วจะได้แสดงความเคารพต่อวิญญาณบรรพบุรุษที่สุสานประจำตระกูล (หลู่ซิ่น, 2563 : 222 - 223)

สรุปว่า ประชาชนจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 มีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยความเชื่อเกี่ยวกับเทพเทวาได้นำไปสู่การประกอบพิธีเซ่นไหว้เทพเจ้าในเทศกาลสำคัญ เช่น การเซ่นไหว้เทพเจ้าเตาไฟ และเทพเจ้าแห่งความสุขในเทศกาลวันขึ้นปีใหม่ตามปฏิทินจันทรคติ และการบวงสรวงเทพเจ้าในฤดูใบไม้ผลิด้วยการจัดการแสดงงิ้วถวาย นอกจากนั้น ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับอิทธิฤทธิ์ของวิญญาณผู้เสียชีวิต อันนำไปสู่ความเชื่อเกี่ยวกับโลกหลังความตาย และการประกอบพิธีเซ่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษในโอกาสสำคัญ

5.2 ความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นมงคลและอวมงคล

ความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นมงคลปรากฏในเรื่อง “ตะเกียงสว่างนิรันดร์กาล” ที่หลู่ซิ่นเขียนเมื่อ ค.ศ. 1925 เรื่องพูดถึงหมู่บ้านจี้กวงตันมีตะเกียงดวงหนึ่งที่พระเจ้าเหลียงอู่ตี้ (ค.ศ. 464 - 549) เป็นผู้จุดในรัชสมัยของพระองค์ และชาวบ้านได้ช่วยกันปกป้องรักษาทำให้ตะเกียงไม่เคยดับ ประวัติความเป็นมาอันยาวนานรวมถึงความเกี่ยวพันกับพระเจ้าจักรพรรดิซึ่งชาวจีนในระบอบศักดินาถือเป็นสัญลักษณ์แทนอำนาจสูงสุดของแผ่นดิน ทำให้ตะเกียงกลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านเชื่อว่า สามารถอำนวยประโยชน์สุขแก่คนทั้งหมู่บ้านได้ ดังนั้น เมื่อชายหนุ่มคนหนึ่งต้องการดับตะเกียงเพื่อขจัดปัญหาเปลี้ยและแมลง เขาก็ถูกคนส่วนใหญ่ตราหน้าว่า เป็นเด็กเนรคุณ และถูกจับไปขังในศาลเจ้าประจำหมู่บ้าน ความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นมงคลของคนในหมู่บ้านจี้กวงตันยังสะท้อนจากรายละเอียดอื่น ๆ เช่น ในการเดินทางแต่ละครั้งจะมีการตรวจดูปฏิทินให้แน่ใจว่า วันที่ออกเดินทางเป็นวันดี และต้องประกอบพิธีไหว้เจ้าเพื่อขอความเป็นสิริมงคล ดังข้อความว่า “ชาวบ้านที่อยู่ในหมู่บ้านแห่งนี้ไม่ค่อยได้เดินทาง จะขยับตัวกันสักครั้งก็ต้องตรวจภูมิปฏิทินดูว่า มีข้อความ ‘ไม่เหมาะจะจรดล’ ปรากฏอยู่หรือเปล่า และถึงจะไม่มีข้อความเขียนไว้ จะออกเดินทางก็ต้องไหว้เจ้าเพื่อขอสิริมงคล” (หลู่ซิ่น, 2546 : 256)

ส่วนความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นอวมงคลประจักษ์จากเรื่อง “ไหว้เจ้า” ทั้งช่วงก่อนและหลังจากที่นางเสียงหลินเสียชีวิต เนื่องจากชีวิตของนางเสียงหลินประสบแต่ความล้มเหลว กล่าวคือ เธอต้องแต่งงานถึง 2 ครั้ง สามีทั้งสองคนเสียชีวิตตั้งแต่อายุน้อย และอาหม่าบุตรชายเพียงคนเดียวของเธอก็ถูกหมาป่าลากไปกินในภูเขา คนรอบข้างจึงมองว่า นางเสียงหลินเป็นสัญลักษณ์แทนความเป็นอวมงคล ดังนั้น ครอบครัวอวี่วี่ที่รับเธอเข้าทำงานจึงอนุญาตให้ช่วยเฉพาะงานที่ไม่สำคัญ หากเกี่ยวข้องกับพิธีกรรม ทางครอบครัวก็จะกำชับไม่ให้นางเสียงหลินยุ่งเกี่ยวเด็ดขาด “อวี่วี่ถึงจะหน้านิ่วคิ้วขมวดเช่นเคย แต่เนื่องด้วยเห็นว่า แต่ไหนแต่ไรมามีความลำบากลำบากในการหาคนใช้หญิงจึงไม่ได้คัดทานมากนัก เพียงแต่พูดกำชับกับภริยาเจียง ๆ ว่า คนชนิดนี้ถึงจะน่าสงสารแต่ก็ไม่เป็นมงคลต่อประเพณี ใช้จ่ายทำอะไรทั่ว ๆ ไปยังพอได้แต่ถึงเวลาไหว้เจ้าจะให้มาแต่ต้องไม่ได้ อาหารทุกอย่างต้องลงมือทำเอง มิฉะนั้นจะไม่สะอาด บรรพบุรุษจะไม่กิน” (หลู่ซิ่น, 2563 : 259) ด้วยเหตุนี้ เมื่อคนใช้แจ้งข่าวเรื่องนางเสียงหลินเสียชีวิตขณะที่ครอบครัวอวี่วี่กำลังวุ่นอยู่กับการเตรียมเครื่องเซ่นไหว้เทพเจ้าในเทศกาลวันขึ้นปีใหม่ อวี่วี่ก็แสดงความไม่พอใจอย่างชัดเจนว่า “ก่อนก็ไม่ก่อน หลังก็ไม่หลัง เजाจงเลือกเอาตอนนี้ ส่อให้เห็นทีเดียวว่า มันเป็นคนชั่ว !” (หลู่ซิ่น, 2563 : 244) ทั้งนี้ เกิดจากความเชื่อแต่โบราณที่พิธีเซ่นไหว้เทพเจ้าในเทศกาลวันขึ้นปีใหม่เป็นงานสำคัญ มีความหมายศักดิ์สิทธิ์ และเป็นโอกาสที่มนุษย์จะประนีประนอมกับสิ่งเหนือธรรมชาติเพื่อหวังผลประโยชน์ต่อไป การเตรียมงานจึงต้องดำเนินตามขั้นตอนและมีหลักการเคร่งครัด แม้แต่การใช้คำที่สื่อความเป็นอวมงคลอย่างอาการเจ็บไข้ได้ป่วยหรือการล้มหายตายจากก็เป็นเรื่องต้องห้ามด้วย

เห็นได้ว่า แม้วัฒนธรรมตะวันตกจะเริ่มเข้ามามีอิทธิพลต่อสังคมจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 แต่ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติและวิญญาณผู้เสียชีวิต ตลอดจนความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นมงคลและอวมงคล ยังคงมีอิทธิพลต่อชีวิตจิตใจของผู้คนในสังคมร่วมสมัย ยิ่งในบริบทของสังคมจีนในหัวหว่เลี้ยวหัวต่อการปกครองประเทศเต็มไปด้วยความสับสนอลหม่าน ชาวจีนก็ยิ่งต้องหาหลักยึดให้แก่ตนเองและครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับอิทธิฤทธิ์ของเทพเทวา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และวิญญาณผู้เสียชีวิต แม้จะไม่อาจพิสูจน์ได้ว่า สามารถบันดาลประโยชน์สุขแก่ประชาชนอย่างแท้จริง แต่ก็ช่วยให้ชาวจีนในสังคมร่วมสมัยมีความมั่นใจมากขึ้นเพราะยังมีช่องทางประนีประนอมกับสิ่งเหนือธรรมชาติผ่านพิธีกรรมต่าง ๆ

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

วิถีชีวิตของชาวจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 สะท้อนจากเรื่องสั้นของหลู่ซิ่น 16 เรื่อง ด้านการใช้ภาษา ร่องรอยวัฒนธรรมคักดินามีอิทธิพลอย่างมากต่อสังคมจีนร่วมสมัย จากการใช้คำศัพท์โบราณในกลุ่มปัญญาชนที่ได้รับการศึกษาแบบเก่า และมีการใช้ภาษาอังกฤษในกลุ่มปัญญาชนที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตก ด้านการแต่งกาย มีการผสมผสานระหว่างการแต่งกายตามประเพณีนิยมกับการแต่งกายตามแบบตะวันตก ลักษณะเสื้อผ้าอาภรณ์และทรงผมของชาวจีนช่วยสะท้อนระดับการศึกษาและอุดมการณ์ทางการเมืองของแต่ละคนอย่างชัดเจน กล่าวคือ ผู้ใช้แรงงานนิยมการแต่งกายตามแบบเดิม เช่น การสวมรองเท้าพื้นผ้าและการไว้เปียยาวอยู่ด้านหลัง ขณะที่ปัญญาชนรุ่นใหม่สวมรองเท้าหนัง ผู้หญิงมักจะสวมรองเท้าส้นสูงและใส่เสื้อที่เผยให้เห็นลำแขน ส่วนผู้ชายใส่สูทและสวมหมวกเวลาออกนอกบ้าน ด้านการรักษาโรค ชาวจีนเชื่อว่า อาการเจ็บไข้ได้ป่วยของมนุษย์เกี่ยวข้องกับสิ่งเหนือธรรมชาติและการทำงานของระบบธาตุ ได้แก่ ทอง ไม้ น้ำ ไฟ และดิน โดยธาตุทั้งห้าสัมพันธ์กับการทำงานของอวัยวะห้าส่วน ได้แก่ หัวใจ ปอด ตับ ม้าม และไต การรักษาโรคมะเร็งทั้งการรักษาตามแผนโบราณ ได้แก่ การกินหัวใจคนและการกินหมันไถว ขูดคน และการรักษาตามแผนตะวันตก ด้านการศึกษา ชาวจีนยึดถือแนวคิดที่ผู้หญิงไม่ควรเรียนหนังสือ และระบบการศึกษาส่วนใหญ่เน้นการอบรมภายในครอบครัว ส่วนตำราหนังสือที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนมีจำนวนน้อยและล้าสมัย การศึกษาแบบตะวันตกเริ่มเป็นที่สนใจในสังคมแต่ยังไม่บังเกิดผลเท่าที่ควร ด้านความเชื่อ ชาวจีนมีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ได้แก่ เทพเทวาและวิญญาณผู้เสียชีวิต ซึ่งสัมพันธ์กับประเพณีการประกอบพิธีเซ่นไหว้เทพเจ้าเตาไฟและเทพเจ้าแห่งความสุขในเทศกาลวันขึ้นปีใหม่ และการบวงสรวงเทวดาในฤดูใบไม้ผลิ ตลอดจนความเชื่อเกี่ยวกับโลกหลังความตายและการประกอบพิธีเซ่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษในโอกาสสำคัญ นอกจากนี้ ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นมงคลและอวมงคลด้วย

2. อภิปรายผล

Kumar กล่าวถึงความกล้าหาญของหลู่ซิ่นในการเปิดโปงความจริงอันโหดร้ายของสังคมผ่านผลงานที่ชาวจีนสามารถเชื่อมโยงกับชีวิตของตนเองได้อย่างง่ายดายว่า “He tried to enlighten the people and awaken them with his various works. All his works are very close to reality and stand at the forefront to expose the cruel truth of the dark society. Being close to reality, it is the words that go deep into people's hearts. His works in various forms are popular with people, who can easily relate to their life reality.” (Kumar, 2023 : 4085) ความซื่อสัตย์ของหลู่ซิ่นต่ออาชีพนักเขียนและต่อปณิธานในการใช้ผลงานศิลปะเพื่อรับใช้ประชาชนทำให้เขาได้รับการยกย่องว่า เป็นนักเขียนแนวสังคมนิยมชั้นนำของโลก (หลู่ซิ่น : 2563) และ “นักวรรณกรรมเอกอันดับสองของโลกรองจากแม็กซิม กอร์กี้” (เชื้อ กาฟแก้ว : ม.ป.ป.) ตลอดจนเป็นขวัญใจของผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์จีนและประชาชนจำนวนมาก Hsia Chih-tsing ตั้งข้อสังเกตว่า “ชื่อเสียงบารมีของหลู่ซิ่นส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากการประโลมอันเนื่องมาจากคำปราศรัยของเหมาเจ๋อตงที่กล่าวยกย่องหลู่ซิ่นว่า เป็นทั้งนักปรัชญานักปฏิวัติ และนักประพันธ์ที่ยิ่งใหญ่ของจีน และต่อมาได้รับการขนานรับและขยายความโดยพลพรรคคอมมิวนิสต์ด้วยเหตุผลทางการเมืองและการโฆษณาชวนเชื่อ” (ปกรณ์ ลิ้มปยุสรณ์, 2546 : 17 - 18) ขณะเดียวกันบุคลิกภาพของหลู่ซิ่นก็ทำให้นักวิชาการต้องตั้งคำถามว่า หากเขามีชีวิตอยู่ในระหว่าง ค.ศ. 1960 - 1990 ซึ่งประเทศจีนภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์ประสบวิกฤตทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรมครั้งใหญ่ โดยใช้ผลงานสะท้อนปัญหาสังคม

เหมือนกับที่เคยกระทำในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 บทบาทของหลูซิ่นในประวัติศาสตร์ของจีนทั้งประเทศจีนสมัยใหม่ (ค.ศ. 1911 - 1949) และประเทศจีนร่วมสมัย (ค.ศ. 1949 - ปัจจุบัน) จะถูกกำหนดในทิศทางใด

วิถีชีวิตของชาวจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 นอกจากจะปรากฏในเรื่องสั้นของหลูซิ่นแล้ว ยังพบในนวนิยายของเพิร์ล เอส บัค (Pearl S. Buck) นักเขียนสตรีชาวอเมริกันที่เกิดในครอบครัวมิชชันนารีทำงานในประเทศจีน ประสบการณ์การใช้ชีวิตในประเทศจีนช่วยให้บัคสามารถถ่ายทอดชีวิตของชาวจีนโดยเฉพาะประชาชนในชนบทอย่างน่าสนใจ และทำให้เธอได้รับรางวัลพูลิตเซอร์เมื่อ ค.ศ. 1932 และรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรมเมื่อ ค.ศ. 1938 โดยศรिता พูลสวัสดิ์ (2547) ได้ศึกษาภาพของจีนผ่านนวนิยายของบัค จำนวน 9 เรื่อง พบว่า ผลงานของบัคสะท้อนภาพสังคมจีนในช่วงก่อนและระหว่างมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นยุคร่วมสมัยกับหลูซิ่น ทำให้เห็นภาพสังคมจีนที่เป็นสังคมปิตาธิปไตยและมีความเปลี่ยนแปลงหลังได้รับวัฒนธรรมตะวันตก นวนิยายของบัคยังสะท้อนภาพสตรีจีนในแง่มุมที่แตกต่างกัน ได้แก่ ภาพของมารดา ภรรยาหลวง และภรรยาน้อย รวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างแม่สามีกับลูกสะใภ้ในสังคมร่วมสมัย ส่วน Linhuan Fan (2557) ศึกษาเรื่อง “ภาพสะท้อนครอบครัวชาวจีนในนวนิยายของเพิร์ล เอส. บัค แปลโดยสันติศิริ” ทำให้เห็นบทบาทของบัคในการสะท้อนภาพครอบครัวชาวจีน 3 ด้าน ได้แก่ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และคุณธรรม ด้านวิถีชีวิตนั้น นวนิยายของบัคทำให้เห็นโครงสร้างครอบครัวชาวจีน 3 ลักษณะ ได้แก่ ครอบครัวขยาย ครอบครัวที่มีภรรยาหลายคน และครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ ชาวจีนมีความเชื่อแต่โบราณว่า การมีสมาชิกจำนวนมากเป็นสัญลักษณ์แทนความเจริญและความอุดมสมบูรณ์ ดังนั้น ผู้ชายในครอบครัวที่มีฐานะดีมักจะมีภรรยาหลายคนและนิยมอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ ไม่เพียงเท่านั้น อาชีพ อาหารการกิน พาหนะ และลักษณะการแต่งกายล้วนเป็นเครื่องบ่งบอกฐานะของตระกูล ครอบครัวชาวจีนที่มีฐานะร่ำรวยมักจะครอบครองที่ดินจำนวนมาก และการให้ลูกนาเช่าที่ดินทำกินถือเป็นช่องทางหารายได้ที่นิยมกันช่องทางหนึ่ง ขณะที่ครอบครัวชาวจีนส่วนใหญ่มีฐานะยากจนจึงต้องทำงานอย่างหนักเพื่อแลกกับพื้นที่อาศัยและอาหารการกินจากเจ้าที่ดินในท้องถิ่น

การนำเสนอวิถีชีวิตของชาวจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 จากเรื่องสั้นของหลูซิ่นและนวนิยายของบัคมีลักษณะแตกต่างกัน สืบเนื่องจากจุดมุ่งหมายและสถานภาพที่แตกต่างกันของนักเขียนทั้งสองคน หลูซิ่นเป็นปัญญาชนที่ได้รับการศึกษาแบบใหม่ และต้องการปฏิรูปประเทศให้มีความเจริญเท่าเทียมกับประเทศมหาอำนาจ เขาจึงต่อต้านวัฒนธรรมศักดินาในสังคมจีนทั้งประเพณีนิยมและความเชื่อมหายต่าง ๆ ดังนั้น เรื่องสั้นของหลูซิ่นไม่เพียงเป็นพื้นที่สะท้อนสภาพชีวิตของประชาชนอย่างเดียว แต่ยังทำหน้าที่ชี้นำสังคมให้ก้าวสู่สังคมประชาธิปไตยอย่างเต็มรูปแบบ ขณะที่บัคอยู่ในประเทศจีนในฐานะผู้อาศัย ไม่ใช่เจ้าของดินแดน และการเติบโตในครอบครัวมิชชันนารีทำให้เธอพิจารณาความแตกต่างในแบบละมุนกว่า ดังที่ อรุณทวดี พัฒนิบูลย์ (2549 : 145) กล่าวว่า บัคได้ทำหน้าที่เป็นสายสัมพันธ์เพื่อให้โลกตะวันตกและโลกตะวันออกเข้าใจกันมากขึ้น ทั้งนี้ เกิดจากความปรารถนาของเธอที่มนุษย์อยู่ร่วมกันควรจะเข้าใจและเห็นใจกัน รวมถึงแรงศรัทธาในเสรีภาพ ความเสมอภาค และความเจริญก้าวหน้าของสังคมมนุษย์ การเปรียบเทียบลักษณะผลงานของหลูซิ่นกับบัค ซึ่งเป็นนักเขียนในยุคสมัยเดียวกันและสนใจประเด็นวิถีชีวิตของประชาชนจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เหมือนกัน ทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างนักเขียนกับบริบททางครอบครัว การเมือง และสังคม ตลอดจนจุดมุ่งหมายของนักเขียนแต่ละคนในการผลิตผลงานเพื่อรับใช้สังคมมนุษย์

แม้หลูซิ่นจะเสียชีวิตแล้วเป็นเวลาเกือบ 90 ปี (ค.ศ. 1936 - 2025) แต่ชีวประวัติและผลงานของเขายังคงเป็นที่สนใจในวงวิชาการของจีนและของโลก หรือที่ Chisolm (1967 : 226) ใช้คำว่า “... is news that stays news” เช่นเดียวกับ Gu ที่มองว่า หลูซิ่นเป็นนักเขียนผู้ทรงอิทธิพลลึกซึ้งที่สุดคนหนึ่งต่อนักเขียนรุ่นใหม่และต่อประเทศจีนในอีกหลายทศวรรษข้างหน้า “Lu Xun’s pioneering role has exerted the most profound impact upon later Chinese writers in their literary representations of Chinese people and culture. His influence is peerless in China and will continue to be felt in decades to come.” (Gu, 2021 : 90) การศึกษาวรรณกรรมของหลูซิ่นจึงเป็นการศึกษาเรื่องราวในอดีตที่ไม่เคยล้าสมัย ซึ่งนอกจากจะเป็นการเชิดชูเกียรติหลูซิ่นในฐานะปูชนียบุคคลด้านวรรณกรรม ปรัชญา และสังคมวัฒนธรรมแล้ว ยังทำให้นักเขียนรุ่นใหม่ได้เห็นแบบอย่างที่ดีเพื่อที่จะประพฤติปฏิบัติตามด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

งานวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดพิพิธภัณฑ์หรือนิทรรศการที่แสดงประวัติ ผลงาน และอิทธิพลที่หลูซันมีต่อการวรรณกรรมของจีนและของไทย เป็นการส่งเสริมสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

นอกจากวิถีชีวิตของชาวจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 แล้ว เรื่องสั้นของหลูซันยังมีประเด็นที่น่าสนใจและสามารถทำการวิจัยต่อไปได้ เช่น สภาพด้านการเมืองการปกครองที่มีการต่อสู้ระหว่างชนกลุ่มต่าง ๆ และสงครามกับทหารญี่ปุ่น ตลอดจนมุมมองของปัญญาชนจีนทั้งกลุ่มอนุรักษนิยมและกลุ่มที่ได้รับการศึกษาแบบใหม่ ต่อสถานการณ์ของบ้านเมืองในสังคมร่วมสมัย

เอกสารอ้างอิง

เชื้อ ภาพแก้ว. (ม.ป.ป.). *โจวซูเหียน*. เซนเตอร์พับลิเคชั่น.

ณรงค์ ชินบุตร. (ม.ป.ป.). *ถ้อยคำบ้านเกิดของหลูซัน*. <https://bclc-tu.in.th/files/e18.pdf>.

ณปรีชญ์ บุญวาศ. (2543). *ทัศนะในการมองสังคมจีนของหลูซัน : ศึกษาจากงานเขียน*. [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. Thammasat University Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:117442

ปกรณ์ ลิ้มปยุสนธิ์. (2546). เกริ่นนำก่อนอ่าน. ใน *เรื่องสั้นของหลูซัน* (17 - 28). ชุมศิลป์ธรรมดา.

ภูรดา เชียงจิ่ง. (2557). บุคลิกภาพผิดปกติของตัวละครในวรรณกรรมจีนสมัยขบวนการวัฒนธรรมใหม่ (ค.ศ. 1918 - 1924). *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 36(2), 179 - 203.

ศรिता พูลสวัสดิ์. (2547). “จีน” : จากมุมมองตะวันตกในนวนิยายของเฟร์ล เอส. บัก. [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริเพชร ทฤษณาวดี. (2544). *การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมของหลูซันเรื่องอาคิวงเจ้งจ้วนฉบับแปล* [วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/64147>.

หลูซัน. (2546). *เรื่องสั้นของหลูซัน*. ชุมศิลป์ธรรมดา.

หลูซัน. (2563). *ตะโกนสู่ ชุมชนเรื่องสั้นของหลูซัน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ไทยควอลิตี้บุ๊กส์ (2006).

หลูซัน ปาจิณ และ ฉื่อ. (2522). *คนกินคน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). (ผู้แปล, อารีย์ สิริระ). กลุ่มส่องทาง.

อรุณทวดี พัฒนิบูลย์. (2549). ภาพกับความจริงในวรรณกรรมของเฟร์ล เอส บัก. *วารสารรามคำแหง*, 23(2), 141 - 147.

อุดมศิลป์ ปัจชัยโย. (ม.ป.ป.). ครบรอบ 100 ปีของหลูซัน. ใน *เชื้อ ภาพแก้ว* (บ.ก.), *โจวซูเหียน* (3 - 6). เซนเตอร์พับลิเคชั่น.

Linhuan Fan. (2557). *ภาพสะท้อนครอบครัวชาวจีนในนวนิยายของเฟร์ล เอส. บัก แปลโดยสันติศิริ* [วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ]. Huachiew Archiving System. <https://has.hcu.ac.th/jspui/handle/123456789/517>.

Chisolm, L. W. (1967). Lu Hsun and Revolution in Modern China. *Yale French Studies*, 39, 226 - 241. <https://doi.org/10.2307/2929497>.

Gu, M. D. (2021). Lu Xun and Modern Chinese Literature in the Context of World Literature. *Journal of Modern Literature*, 44(2), 76. <https://doi.org/10.2979/jmodelite.44.2.07>.

Kumar, N. (2023). Potential Conflicting Convergence of Maoism and Lu Xun's thought in the History of Modern China. *Educational Administration : Theory and Practice*, 29(4), 4085 - 4089.